

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

MUNKAFELÜGYELETI FŐOSZTÁLY

J E L E N T É S

A MUNKAVÉDELMI HATÓSÁG 2014. ÉVI ORSZÁGOS HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSI TERVÉNEK MEGVALÓSULÁSÁRÓL

1. Jogszabályi háttér

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 91. § (1)-(2) bekezdése, továbbá a fővárosi és megyei kormányhivatalokról szóló 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendelet 6/A. §-a alapján az ellenőrző hatóságok a 2014. évben lefolytatott hatósági ellenőrzések végrehajtásáról, a levont következtetésekről ellenőrzési jelentést készítettek, figyelemmel a szakmai irányító szerv által meghatározott adatszolgáltatási eljárási rendre is. A beszámolók feldolgozását követően a Nemzetgazdasági Minisztérium Munkafelügyeleti Főosztálya elkészítette a hatósági ellenőrzésekkel kapcsolatos országos beszámolót. A 2014-re kiadott, a munkavédelmi hatóság ellenőrzéseire vonatkozó ellenőrzési terv alapvető iránya a vállalkozói adminisztratív költségek csökkentésére irányuló, Egyszerű Állam című középtávú kormányzati program egyes feladatainak módosításáról szóló 1416/2012. (X. 1.) Korm. határozatban foglaltak érvényre juttatásán alapult.

2. Az ellenőrzési terv célja

Az ellenőrzési terv fő célja volt, hogy egységes követelményrendszert alkotva, kiszámítható, tárgyyszerű alapot adjon a munkavédelmi hatóság 2014. évi tervezett ellenőrzéseihez. Követelményként meghatározásra került, hogy az ellenőrző szervek a lefolytatott vizsgálatok során juttassák érvényre az Egyszerű Állam középtávú kormányzati programban foglalt alapelveket oly módon is, hogy a vizsgálatokat gyorsan, a Ket. szerinti eljárási határidők betartásával folytassák le. A stratégiai cél annak elősegítése volt, hogy a munkavállalók alapvető jogai érvényesüljenek, csökkenjen a jogkövető vállalkozások versenyhátránya, és ez segítse a munkahelyek megtartását, illetve az új, legális (adózó) munkahelyek létesítését, továbbá egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülmények valósuljanak meg.

A stratégiai célkitűzés teljesítése érdekében a szakmai irányító szerv a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 81/A. § (1) és (2) bekezdése alapján kidolgozta és közzétette a hatósági ellenőrzés mennyiségi és minőségi követelményeit rögzítő ellenőrzési irányelvet, valamint a Ket. 91. § alapján a hatósági ellenőrzési tervet.

3. Az ellenőrzés eszközei, típusai

A fővárosi/megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervei az Mvt. 81. § (1) bekezdése felhatalmazása alapján jogosultak eljárni, a Ket. VI. és VI/A. fejezetei betartásával. A fővárosi/megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervei az alábbi hatósági ellenőrzési eszközökkel hajtották végre a szakmai irányító szerv által meghatározott feladatokat: helyszíni ellenőrzés, illetve adatbázis lekérdezés, adatszolgáltatás,

iratbekérés, a munkáltató kötelezése a megjelölt munkavédelmi követelmények teljesítéséről szóló tájékoztatásra.

Az ellenőrzések hatékonysága érdekében az ellenőrzések előzetes bejelentéshez nem voltak kötöttek, valamennyi tárgykörben hivatalból indultak.

A hatósági ellenőrzés típusai:

Célvizsgálat:

Olyan ellenőrzés, ami konkrét ellenőrzési célra irányul (pl.: egy tevékenységnek a munkavédelmi szempontú vizsgálata egy nemzetgazdasági ágazatban) és nem öleli fel az Mvt. 81. § (4) bekezdésében felsorolt összes ellenőrzési tárgykört. Módszerét illetően jellemzően legalább három hétig tart és a felügyelők többsége részt vesz az ellenőrzéseken.

Akcióellenőrzés:

Olyan ellenőrzés, ami konkrét ellenőrzési célra irányul és nem öleli fel az Mvt. 81. § (4) bekezdésében felsorolt összes ellenőrzési tárgykört. Módszerét illetően maximum három hétig tart és a felügyelők többsége részt vesz az ellenőrzéseken.

Komplex ellenőrzés:

Az olyan ellenőrzés, amely magában foglalja a Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóság irányutatása szerint a munkáltatók általános munkavédelmi feladatainak vizsgálatát.

Előre bejelentett ellenőrzés: az ellenőrzést megelőzően egy hónappal történő kiértékelés alapján, több felügyelő által végzett helyszíni ellenőrzés a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Főigazgatójának 3/2012. (VIII. 14.) NMH utasítása szerinti tartalommal.

Közérdekű bejelentés, panasz vizsgálata: a bejelentés (panasz) valamennyi, a felügyelőség hatáskörébe tartozó kérdésre ki kell terjednie. A bejelentés, panasz kapcsán, ha az átfogóbb jogsértésre utal, ki kell terjednie a komplex ellenőrzés alatt nevesített minimális szakmai tartalomra.

Utóellenőrzés: a jogerős döntésben foglaltak végrehajtásának vizsgálata, különös tekintettel a munkavállalók életét, testi épségét közvetlenül vagy súlyosan veszélyeztető körülmények feltárása esetén.

4. Az ellenőrzési tervben foglalt vizsgálatok

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóságának főigazgató-helyettese Budapest Főváros Kormányhivatala és a Megyei Kormányhivatalok Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerveinek Munkavédelmi Felügyelőségei részére 2014-ben az alábbi célvizsgálatok és akcióellenőrzés lefolytatását rendelte el:

A. Az egészségügyi szolgáltatás keretében használt éles, vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek célvizsgálata (2014. március 03.- április 30.)

A célvizsgálat indokolása: Az egészségügy területén dolgozó munkavállalóknál nagy számban fordulnak elő tú vagy más éles, hegyes eszközök által okozott sérülések. E sérülések aggodalomra adnak okot, mivel a munkavállaló a sérülés során a vér útján terjedő betegségeknek több mint 20 fajtájával fertőződhet meg.

Az ellenőrzéssel érintett kötelezettséget előíró jogszabályok:

- **51/2013. (VII. 15.) EMMI rendelet** az egészségügyi szolgáltatás keretében használt, éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések megelőzésére, az ilyen eszközök használatából eredő kockázatok kezelésére, valamint az egészségügyi tevékenységet végző személyek tájékoztatására és képzésére vonatkozó követelményekről.
- **61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet** a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről.

B. Az építőipari kivitelezési tevékenységek célvizsgálata (2014. május 12. - június 30.)

A célvizsgálat indokolása: Az építőipari tevékenység ellenőrzését az indokolja, hogy 2013. I-III. negyedévében beérkezett azonnali jelentések alapján szabálytalan munkavégzés miatt 12 halálos kimenetelű munkabaleset történt Magyarországon, amely a halálos munkabalesetek egyharmadát jelenti.

Az ellenőrzéssel érintett kötelezettséget előíró jogszabályok az általános előírásokon túl:

- **4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendelet** az építési munkahelyeken és az építési folyamatok során megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről.
- **14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet** a munkaeszközök használatáról.
- Az építőiparhoz kapcsolódó munkavédelmi tárgyú szabványok.

C. Az anyagmozgatás biztonságának célvizsgálata (2014. szeptember 1.- október 31.)

A célvizsgálat indokolása: Magyarországon 2013. I-III. negyedévében beérkezett azonnali jelentések alapján szabálytalan anyagmozgatás miatt 9 halálos kimenetelű munkabaleset történt, amely a halálos munkabalesetek egynegyedét jelenti.

Az ellenőrzéssel érintett kötelezettséget előíró jogszabályok az általános előírásokon túl:

- **25/1998. (XII. 27.) EüM rendelet** az elsősorban hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgatás minimális egészségi és biztonsági követelményeiről.
- **47/1999. (VIII. 4.) GM rendelettel kiadott Emelőgép Biztonsági Szabályzat.**
- Az anyagmozgatáshoz, emelőgépekhez kapcsolódó munkavédelmi tárgyú szabványok.

D. Bányászat munkaegészségügyi célvizsgálata társhatósággal egyeztetve (2014. november 10.- november 21.)

A célvizsgálat indokolása: A bányászati tevékenység során számos egészségkárosító kockázattal, veszélyforrással, illetve esetenként előre nem látható veszélyek megjelenésével is számolni kell.

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 86. § (1) bekezdés d) pontja a munkavédelmi hatóság jogkörébe utalja a bányafelügyelet tekintetében a munkaegészségügyi feladatok ellátását.

Az ellenőrzéssel érintett kötelezettséget előíró jogszabályok:

- **33/1998. (VI. 24.) NM rendelet** a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről,
- **65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet** a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről,
- **25/2000. (IX. 31.) EüM-SzCsM együttes rendelet** a munkahelyek kémiai biztonságáról,
- **26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet** a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről,
- **66/2005. (XII. 22.) EüM rendelet** a munkavállalókat érő zajexpozícióra vonatkozó minimális egészségi és biztonsági követelményekről,
- **22/2005. (VI. 24.) EüM rendelet** a rezgésexpozíciónak kitett munkavállalókra vonatkozó minimális egészségi és munkabiztonsági követelményekről.

A Felügyelőségek által lefolytatott célvizsgálatokat az NMH MMI Munkavédelmi Főosztálya készítette elő. A Felügyelőségek munkavédelmi felügyelői az ellenőrzéseiket a központilag kidolgozott egységes szempontrendszer alapján végezték.

Ellenőrzési terven felül végzett országos vizsgálat

Megcsúszások és megbotlások megelőzését célzó Európai Uniós kampány (2014. április 01.- szeptember 30.)

A kampány indokolása: A Munkafelügyeleti Vezetők Bizottsága (SLIC) 2014-ben a megcsúszások és megbotlások megelőzését célzó Európai Uniós kampányt indított. A kampányba Magyarország is bekapcsolódott, a munkavédelmi hatóság ellenőrzési tevékenységén keresztül.

Az ellenőrzéssel érintett kötelezettséget előíró jogszabályi előírás:

- Az Mvt. 36. § (1) bekezdése.

A Felügyelőségek által lefolytatásra került kampány szempontrendszerét a SLIC készítette elő. A Felügyelőségek munkavédelmi felügyelői az ellenőrzéseiket az Unió által kidolgozott egységes szempontrendszer alapján végezték.

Saját kezdeményezésű akció- vagy célvizsgálatok

Saját kezdeményezésű ellenőrzéssorozatot a munkavédelmi felügyelőségek beépítették a 2014. évi munkatervükbe.

Társhatósági ellenőrzések

A különböző egyéb hatóságok kezdeményezésére, illetve bevonásával tartott közös ellenőrzések.

5. Az ellenőrzési tervben foglalt ellenőrzések megvalósulása

A Az egészségügyi szolgáltatás keretében használt éles, vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek célvizsgálata. (2014. március 03.- április 30.)

I. A célvizsgálat elrendelésének előzménye

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatósága (a továbbiakban: NMH MMI) 2014. évi ellenőrzési irányelveinek „II. A munkavédelmi ellenőrzés elvei” című fejezete „Az ellenőrizendő főbb tevékenységi körök, szakmák, ágazatok” rész 2. pontjában szerepelnek az egészségügyben használt éles vagy hegyes munkaeszközökkel végzett tevékenységek.

Az NMH MMI és a fővárosi/megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervének munkavédelmi felügyelőségei (a továbbiakban: munkavédelmi felügyelőségek) 2014. évi országos hatósági ellenőrzési tervének 4./a) pontjában került meghatározásra az egészségügyi szolgáltatás keretében használt éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek ellenőrzésére irányuló célvizsgálat.

A célvizsgálat indokolása: Az egészségügy területén dolgozó munkavállalóknál nagy számban fordulnak elő tú vagy más éles vagy hegyes eszközök által okozott sérülések. E sérülések aggodalomra adnak okot, mivel a munkavállaló a sérülés során a vér útján terjedő betegségeknek több mint 20 fajtájával fertőződhet meg.

Az egészségügyben foglalkoztatott munkavállalók munkavégzésük során fokozottan ki vannak téve a vérrel, testváladékokkal történő fertőzés veszélyének. Leggyakrabban a Hepatitis B (HBV), Hepatitis C (HCV) és a Humán Immundeficiencia Vírus (HIV) okozta fertőzés kockázatával kell számolni.

A fentiek alapján, illetve a munkavédelmi hatóság 2014. évi ellenőrzési irányelveiben foglaltak végrehajtásaként az NMH MMI főigazgató-helyettese a munkavédelmi felügyelőségek részére a 2014. március 3. - 2014. április 30. között időszakban elrendelte „Az egészségügyi szolgáltatás keretében használt éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek célvizsgálata” lefolytatását.

II. A célvizsgálat iránya

A célvizsgálat lebonyolításával kapcsolatosan előzetes szakmai egyeztetésre került sor az Országos Tisztifőorvosi Hivatallal.

A munkavédelmi felügyelőségek által lefolytatott célvizsgálatot a NMH MMI Munkavédelmi Főosztálya (a továbbiakban: Főosztály) készítette elő. A felügyelőségek munkavédelmi felügyelői az ellenőrzéseiket központilag kidolgozott egységes szempontrendszer alapján végezték.

A Főosztály a célvizsgálatba bevonandó munkáltatók kiválasztására vonatkozóan javasolta, hogy a munkavédelmi ellenőrzéseket az egészségügyi szolgáltató mely „egységeiben” indokolt lefolytatni:

- Járóbeteg rendelés;
- Aktív betegellátó osztály;
- Rehabilitációs osztály;
- Ápolási/krónikus osztály;

- Sürgősségi osztály;
- Intenzív osztály;
- Vérellátó állomás;
- Dialízis centrum;
- Diagnosztikai egység (CT, MRI, RTG, EKG stb.);
- Klinikai laboratórium;
- Patológia;
- Kiszolgáló egység (mosoda, raktár stb.).

Ezen túl az ellenőrzéseknek az alábbi, éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek – *munkavédelmi szempontú* – vizsgálatára kellett kiterjedniük:

- Intramuscularis/subcutan injekció¹;
- Vervétel, intravénás beavatkozás;
- Szövetminta vétel, biopszia;
- Egyéb mintavétel (vizelet, amniocentézis² stb.);
- Sebészi tevékenység;
- Műszertisztítás, többször használatos eszközök újbóli felhasználásra való előkészítése (válogatás, fertőtlenítés, sterilizálás stb.);
- Egészségügyi veszélyes hulladékok gyűjtése, szállítása, kezelése.

A célvizsgálati szempontrendszer az egészségügyi szolgáltatóknál, az egészségügyi szolgáltatás keretében használt, éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések megelőzésére, az ilyen eszközök használatából eredő kockázatok kezelésére, valamint az egészségügyi tevékenységet végző személyek tájékoztatására és képzésére vonatkozó *munkavédelmi követelmények* teljesítésének vizsgálatára terjedt ki.

III. Vizsgálati eredmények, adatok

- Ellenőrzött munkáltatók száma: 840
- Szabálytalansággal érintett munkáltatók száma: 674 (80%)
- Ellenőrzött telephelyek létszáma: 55 105 fő
- Szabálytalansággal érintett munkavállalók száma: 10 633 fő (19%)
- Sérülékeny csoportba tartozó munkavállalók száma összesen: 19 959 fő

Ebből:

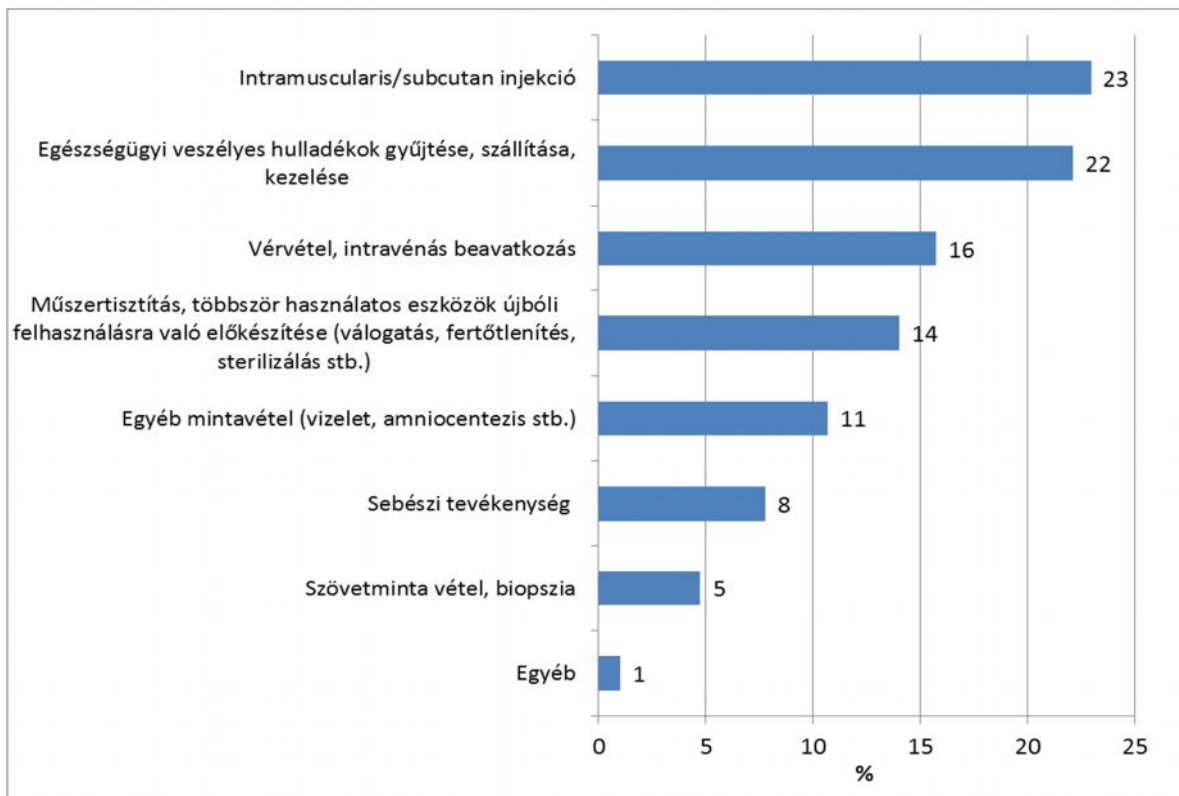
- o nő: 16 686 fő
- o fiataikorú: 4 fő
- o idősödő: 2 743 fő
- o megváltozott munkaképességű: 471 fő
- o fogyatékkal élő: 55 fő
- Az éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatának kitett munkavállalók száma: 27 159 fő (49%)

Az éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó ellenőrzött tevékenységek megoszlását az *1. számú ábra* szemlélteti.

¹ Izomba/bőr alatti kötőszövetbe adott injekció

² Magzatvíz mintavétel

Az éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó ellenőrzött tevékenységek megoszlása

Tipikus jogsértések:

- az éles vagy hegyes munkaeszközök használatából származó kockázatok értékelésének hiánya,
- a biológiai kóroki tényezők expozíciójából származó kockázatok becslésének hiányosságai,
- az éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott fertőzések kockázatával járó tevékenységek bejelentésének elmulasztása a területileg illetékes munkavédelmi felügyelőség felé,
- az éles vagy hegyes eszközök használatából adódó esetleges sérülések, fertőzések megelőzésére vonatkozó belső szabályzat hiánya,
- a munkavállalók éles vagy hegyes eszközök használatával összefüggő – munkavédelmi szempontú – tájékoztatása, képzése nem volt teljes körű.

Intézkedések:

1. Hiányosság megszüntetését előíró határozatok

- Határozatok száma: 674 db
- Intézkedési pontok száma: 2 640 db

2. Felfüggesztő határozatok

- Határozatok száma: 62 db
- Érintett munkavállalók száma: 255 fő
- Felfüggesztett munkaeszközök száma: 42 db
- Felfüggesztett tevékenységek száma: 37 db

3. Munkavégzéstől eltöltő határozatok

- Határozatok száma: 26 db
- Eltöltött munkavállalók száma: 53 fő

4. Figyelemfelhívások

- Figyelemfelhívások száma: 96 db

Az eljáró felügyelők a célvizsgálat során munkavédelmi bírság kiszabását megalapozó szabálytalanságot, a munkavállalók egészségét és testi épségét súlyosan veszélyeztető munkakörülmények közötti foglalkoztatást nem tártak fel.

IV. Az ellenőrzések tapasztalatai**➤ Kockázatértékelés**

Az ellenőrzött munkáltatók 34%-a egyáltalán nem, 19%-a nem teljes körűen értékelte az éles vagy hegyes munkaeszközök használatából származó kockázatokat.

A nem teljes körű kockázatértékelésből gyakran még a legfontosabb tartalmi elemek is hiányoztak, pl. a dokumentum nem tartalmazta az 51/2013. (VII. 15.) EMMI rendelet (továbbiakban: EMMI rendelet) hatálya alá tartozó éles vagy hegyes eszközök felsorolását. Ez a hiányosság a munkáltatók 29%-át érintette.

A vizsgált kockázatértékelési dokumentumok 22%-ában nem volt behatárolt, illetve meghatározott a kockázatnak kitett munkavállalók köre.

A 61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet szerinti biológiai kockázatbecslés elvégzése tekintetében is kedvezőtlenek voltak az ellenőrzési tapasztalatok, a munkáltatók 23%-a egyáltalán nem, 11%-a nem teljes körűen értékelte a biológiai kóroki tényezők expozíciójából származó kockázatokat.

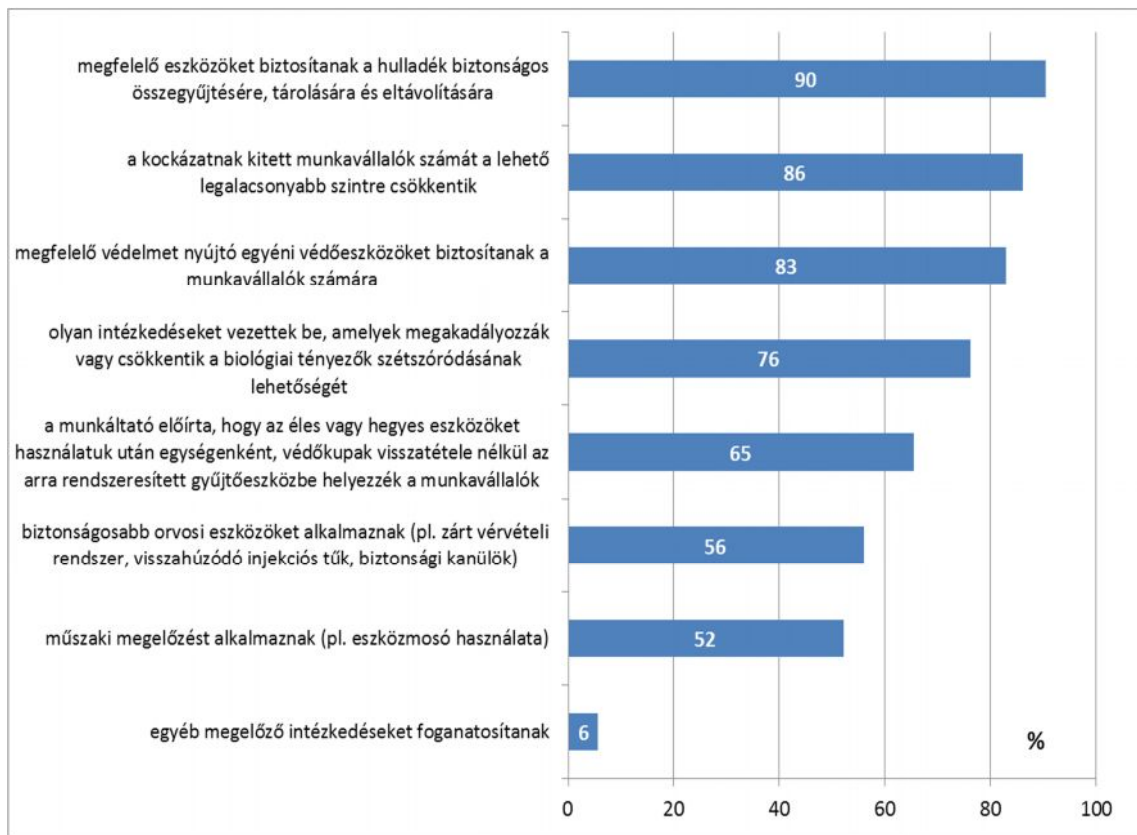
Az EMMI rendelet 4. § (4) bekezdése előírja, hogy amennyiben a kockázatértékelés a munkavállaló biztonságát vagy egészségét veszélyeztető kockázat jelenlétét állapította meg, az egészségügyi szolgáltatónak meg kell küldenie a kockázatértékelést, valamint ezzel egyidejűleg a bejelentést a területileg munkavédelmi felügyelőségnek. Ezen kötelezettségét az ellenőrzött – EMMI rendelet hatálya alá tartozó – munkáltatók 75%-a nem teljesítette.

➤ Kockázatkezelés és –megelőzés

A kockázatkezeléssel, illetve a munkahelyi megelőzési gyakorlattal kapcsolatos ellenőrzési tapasztalatokat a 2. számú ábra mutatja. Az ábra adataiból látható, hogy a fentiekben részletezett kockázatértékelési hiányosságoktól függetlenül az ellenőrzött egészségügyi szolgáltatók túlnyomó többsége igyekezett olyan intézkedéseket bevezetni, amellyel megelőzhetők vagy csökkenthetők az éles/hegyes munkaeszközök használatából származó kockázatok.

Az ellenőrzött egészségügyi intézmények 56%-ánál biztonságosabb orvosi eszközök alkalmazására volt lehetőség (pl. zárt vérvételi rendszer, visszahúzódó injekciós tűk, biztonsági kanülök).

A kockázatkezeléssel kapcsolatos ellenőrzési tapasztalatok

Az EMMI rendelet 6. § (2) bekezdés c) pontja előírja, hogy belső szabályzatban kell meghatározni az érintett munkavállalók tájékoztatására, képzésére, a védőeszközök használatára, az éles vagy hegyes eszközök használatából adódó esetleges sérülések, fertőzések megelőzésére – ideértve a szükségessé váló védőoltás biztosítását is – szolgáló munkáltatói rendelkezéseket, ennek ellenére a munkáltatók 20%-a nem készített ilyen szabályozási dokumentumot.

➤ Védőoltások biztosítása

Összesen 240 fő munkavállaló esetében (0,77%) nem történt meg – az éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek tekintetében – a foglalkoztatás feltételeként a szükséges védőoltások felajánlása. Azokon a munkahelyeken, ahol a foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa nem vett részt a biológiai kockázatbecslésben és az ez alapján meghatározásra kerülő védőoltási szabályozásban, ott a védőoltások juttatását gyakran a jogszabályi előírásokkal ellentétes „szokásrend” alakította, ezért előfordultak mulasztások.

➤ Munkavállalók tájékoztatása, képzése

A munkáltatók jelentős része – 35%-a – nem gondoskodott megfelelően a munkavállalók éles vagy hegyes eszközök használatával összefüggő – munkavédelmi szempontú – tájékoztatásáról, képzéséről.

➤ Sérülést követő intézkedések, utókövetési követelmények

Az ellenőrzött egészségügyi szolgáltatók 3,5%-ánál nem volt biztosítva foglalkozás-egészségügyi szolgálat útján az esetleges sérülés esetén a munkavállaló egészségi állapotának figyelemmel kísérése (utókövetés), szükség esetén rehabilitációja.

Összegzés

A célvizsgálat elősegítette az EMMI rendeletben foglalt előírások ellenőrzésére feljogosított két hatóság – a fővárosi/megyei kormányhivatalok népegészségügyi szakigazgatási szervei és a munkavédelmi felügyelőségek – hatáskörének pontosítását. A két hatóság részéről segítőkészség, együttműködés volt tapasztalható.

A célvizsgálat során a munkavédelmi felügyelők intézkedtek a feltárt hiányosságok megszüntetésére, kisebb szabálytalanságok esetén figyelemfelhívással éltek. Főként az alapellátást biztosító egészségügyi szolgáltatókra volt jellemző, hogy nem ismerik a munkájukat érintő munkavédelmi tárgyú jogi szabályozást, a munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységet ellátó szolgáltatóik nem végeznek szakmailag megfelelő munkát. A felügyelők tájékoztatással, a vonatkozó jogszabályi előírások ismertetésével, értelmezésével is segítették a munkáltatókat. A célvizsgálat óta sok munkáltató jelzett vissza a hiányosságok megszüntetéséről vagy kereste meg a felügyelőségeket további kérdésekkel. A munkáltatókkal folytatott szakmai konzultációk hasznosnak és eredményesnek bizonyultak.

B. Az építőipari kivitelezési tevékenységek célvizsgálata

(2014. május 12. - június 30.)

I. A célvizsgálat elrendelésének előzménye

Az NMH MMI 2014. évi ellenőrzési irányelveinek „II. A munkavédelmi ellenőrzés elvei” című fejezete „Az ellenőrizendő főbb tevékenységi körök, szakmák, ágazatok” rész 3. pontjában szerepelnek az építőiparban végzett tevékenységek.

A munkavédelmi felügyelőségek 2014. évi országos hatósági ellenőrzési tervének 4./b) pontjában került meghatározásra az építőipari kivitelezési tevékenységek ellenőrzésére irányuló célvizsgálat.

A célvizsgálat indokolása: A 2013. év I-III. negyedében beérkezett azonnali baleset bejelentések alapján az építőipari ágazatban, szabálytalan munkavégzés miatt 12 halálos kimenetelű munkabaleset történt, amely az összes ágazatban bekövetkezett halálos munkabalesetek egyharmadát jelentette. További szakmai indok volt az is, hogy az építési munkák során a tevékenységből és a munkakörnyezetből származó jelentős egészségkárosító veszélyekkel és kockázatokkal is számolni kell (pl. nehéz fizikai munkavégzésből adódó megterhelés, határérték feletti por-, zaj- és rezgésexpozíció lehetősége, a szabadtéri klímakörnyezet kedvezőtlen hatásai stb.).

II. A vizsgálat iránya

A céllenőrzés keretében a felügyelőségek a munkabiztonsági területtel kapcsolatban elsősorban a magasban végzett munkák követelményeit, az állványok biztonságos kialakítását, a teheremelők telepítését, biztonságos állapotát, a mélyépítési, útépítési munkákat (földmunkák végzése, földmunkagépek, teheremelés kotrógéppel), az építőmesteri és szakipari munkákat, a villamos berendezések biztonsági követelményeit, a kockázatértékelést, az egyéni védőeszköz juttatás szabályozását, a munkavállalók tájékoztatását, képzését ellenőrizték. Munkaegészségügyi szempontból az ellenőrzések az egyes munkahelyi kóroki tényezőkre vonatkozó speciális kockázatértékelési követelményekre, az egészséget nem károsító klímával összefüggő megelőző intézkedésekre, a megfelelő védelmet nyújtó egyéni védőeszközök juttatására, használatára, a veszélyes anyagok/keverékek tárolására, a munkahelyi elsősegélynyújtás feltételeire, az ivóvíz-ellátásra és a szociális helyiségek biztosítására terjedtek ki.

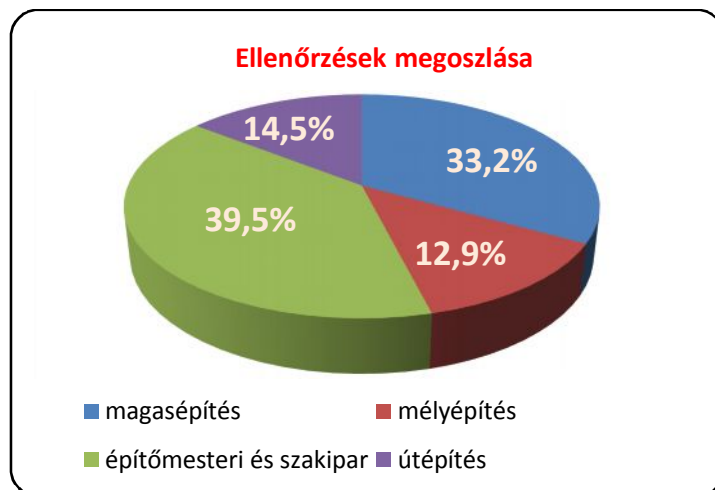
III. Vizsgálati eredmények, adatok

A célvizsgálat során a Felügyelőségek 135 munkavédelmi felügyelője 1 351 munkáltató építés-kivitelezési munkaterületének munkavédelmi vizsgálatát végezték el. Az ellenőrzések eredményeképpen az ellenőrzött munkáltatók 91 %-a nem tett eleget a jogszabályban előírt valamennyi munkavédelmi kötelezettségének. Az ellenőrzött munkáltatóknál az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma 13 608 fő volt, amelyből közel 3 % volt az egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatottak aránya. Az ellenőrzéssel érintett munkavállalók 24,8%-át a munkáltatója szabálytalan munkakörülmények között foglalkoztatta. Közülük 2 153 munkavállalót, azaz a szabálytalansággal érintett munkavállalók 63,8%-át súlyosan veszélyes munkakörülmények között foglalkoztatott munkáltatója.

Az ellenőrzött építési munkaterületek megoszlása a 3. számú ábrán látható.

3. számú ábra

Az ellenőrzések munkaterületi megoszlása

Az ábrából látható, hogy az ellenőrzések egyharmadát (33,2 %) a magasépítéssel, több mint egyharmadát (39,5 %) az építőmesteri és szakipari kivitelezéssel foglalkozó munkáltatók kivitelezési munkaterületének ellenőrzése tette ki. Az ellenőrzéseknek közel egyharmada történt a mélyépítési és útépítési munkaterületeken.

Az ellenőrzésekkel érintett területeken jellemzően az 1-5 fő, valamint a 6-20 fő munkavállalót foglalkoztató munkáltatók voltak jelen.

Tipikus jogsértések

1. Általános megállapítások

A vizsgálat során felvett adatok alapján a legtöbb szabálytalanság a kézi szerszámgépek esetében volt megállapítható (43,8 %).

Az ellenőrzött munkaterületek 92 %-nál a koordinátor foglalkoztatása megvalósult ahol a feladatokat jellemzően a fővállalkozó által foglalkoztatott munkavédelmi szakember végezte. A munkaterületek 94 %-nál került biztonsági és egészségvédelmi tervben (BET) meghatározásra az adott építési munkahely sajátosságainak a figyelembevételével a munkahelyre, a munkavégzésre vonatkozó egészségvédelmi és biztonsági követelmények, de ezek tartalma nem terjedt ki minden munkarészre és aktualizálásuk sem minden esetben történt meg.

A munkaterületek 58,5 %-a (nagyobb munkaterületek) volt olyan, ahol különböző munkáltatók alkalmazásában álló munkavállalókat egyidejűleg foglalkoztattak. A biztonságos munkavégzés érdekében a munka irányításával a vizsgált területeknek csak a 2,4 %-nál nem volt kijelölve irányító személy.

A vizsgálat alá vont munkáltatók 91 %-a biztosította a munkavállalói számára a védősisakot és ezeknek a sisakoknak a használatát a munkavállalóknak a 12,6 %-a nem használta, amely a korábbi tapasztalatokhoz képest javuló tendenciát mutat. A fejtető sisak viselésének hiánya jellemzően arra vezethető vissza, hogy a kiadott védősisakokat a munkavállalók nem veszik fel. Az ellenőrzött munkahelyeken – 4 munkáltató kivételével (0,3%) – biztosították a munkavállalók részére az elegendő mennyiségű és az egészségügyi előírásoknak megfelelő minőségű ivóvizet.

Az építőipari munkák során számos olyan munkafolyamatot végeznek, amely során kémiai anyagok (pl. cement, ragasztóanyagok, hígítók, festékek stb.) kerülhetnek a dolgozó kezére, illetve egyéb bőrfelületére, de még a nagy volumenű építési munkaterületeken is előfordult, hogy nem volt biztosítva megfelelő, étkezés céljára is szolgáló pihenőhelyiség, valamint kézmosási lehetőség.

Az elsősegélynyújtás tárgyi feltételeit a munkáltatók 11%-a nem biztosította megfelelően, az elsősegélynyújtó felszerelés több építési munkahelyen hiányos volt, vagy lejárt a szavatossága fertőtlenítő szert vagy kötszereket tartalmazott.

A veszélyes anyagok és veszélyes keverékek biztonságos tárolásáról a munkáltatók jelentős része (86,4%) megfelelően gondoskodott, de még mindig előfordult, hogy eredetileg élelmiszerekhez gyártott, illetve használt edényzetben (pl. üdítő palack) tárolták a kémiai anyagokat.

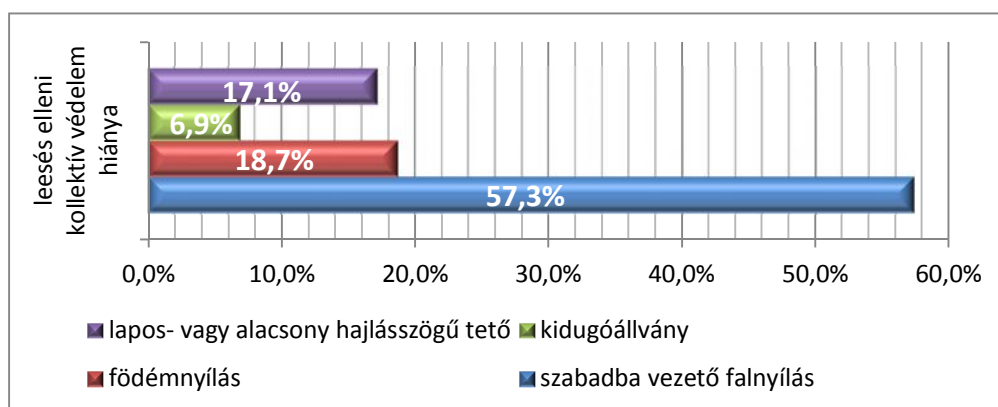
2. Magasból leesés

Annak ellenére, hogy az építőipari kivitelezési területeken bekövetkező súlyos (halálos) munkabalesetek egyik jelentős hányada a magasból történő leesésből származik – még mindig nem fektetnek elegendő hangsúlyt a személyek és tárgyak leesése elleni kollektív védelem kialakítására, hiszen az ellenőrzött munkaterületeknek majdnem felénél (43%) nem volt kiépítve ilyen berendezés. Az ellenőrzött munkaterületeken a hiányossággal érintett esetek 57,3 %-a a szabadba vezető falnyílásoknál voltak.

A leesés elleni kollektív védelem hiánya és a védelem nélküli helyek fajtánkénti megoszlását a 4. számú ábra mutatja.

4. számú ábra

A leesés elleni kollektív védelem hiánya és a védelem nélküli helyek megoszlása

Azokon a kivitelezési területeken, ahol kollektív védelem nem volt kialakítva, vagy nem megfelelően volt kiépítve, az esetek kétharmadánál nem biztosították a leesés elleni védelemül szolgáló egyéni védőeszközt, vagy csak az autó csomagtartójában volt megtalálható. Az egyéni védőeszköz használatához szükséges kikötési pont meghatározása az esetek 68,2 %-ban nem történt meg. Ahol a leesés elleni egyéni védőeszközt biztosították a munkavállalók részére ott az érintettek 78,7 %-a használta is azt a munkája során.

3. Állványok és létrák

A célvizsgálat során vizsgált építési állványoknak 20 %-a nem rendelkezett a felállítását követően elvégzett használatba vétel előtti vizsgálatról szóló írásos dokumentációval, engedéllyel és csak egy-egy esetben volt az állvány elkészítésre vonatkozó bejegyzés az építési naplóban. A felépített állványok szerkezeti elemeivel kapcsolatban kevés probléma adódott, mivel az állványok szinte kivétel nélkül készelemes fémállványok voltak. A kivitelezésekhez használt mobil, szerelő és guruló állványok esetében a vizsgált állványok több mint felénél (51,4 %) volt megállapítható, hogy az állvány kialakítása az előírásoknak nem felelt meg. Jellemző hiányosság volt, hogy az állvány használt munkaszintje alatti részein nem voltak elhelyezve a többi munkaszintek, alacsonyan volt elhelyezve a védőkorlát, vagy az hiányos volt (egysoros, kétsoros volt az előírt háromsoros helyett), esetenként a padozatok nem voltak az állványok teljes szélességben elhelyezve.

A kitölthető több tagos létráknál problémát jelentett, hogy a létra vége nem nyúlt túl olyan mértékben a megközelítendő munkaszinten, hogy az a munkaszintre való biztonságos feljutást lehetővé tegye-, valamint az elmozdulás ellen nem voltak megfelelően rögzítve.

4. Teheremelő

A célvizsgálati tapasztalatok szerint a használt emelők az építési teheremelő és a daruk köréből kerültek ki. Ezeknél az emelőknél a vizsgált esetek 16,4 %-nál a kezelő nem rendelkezett a kezeléshez szükséges megfelelő kezelői jogosultsággal és a teheremelés során kötőként tevékenységet végzők 6,8 %-nál nem volt igazolható a szükséges jogosultság megléte. Az üzembe helyezést az összes vizsgált berendezés 9,2 %-nál nem végezték el.

5. Munkaárok/munkagödör

Az építőipari kivitelezésnek ehhez a részéhez kapcsolódó földmunkák során történő normasértések miatt számos halálos munkabaleset történt az elmúlt évek során.

Annak megítélése, hogy a munkaárok/munkagödör fala a szükséges a biztonságtechnikai és egészségvédelmi követelmények megvalósulásához igényel-e megtámasztást, azt geológiai, hidrológiai és talajmechanikai vizsgálati adatok és erőtani számítások alapján kell a munkáltatónak megterveznie. A célvizsgálat eredménye arra mutat rá, hogy a vizsgált esetek 27 %-ban nem álltak rendelkezésre a szükséges geológiai, hidrológiai és talajmechanikai vizsgálati adatok és erőtani számítások sem készültek. Ennek hiányában a vizsgált területek 26,3 %-nál nem az előírt legkedvezőtlenebb talaj figyelembevételével történő dúcolást, illetve rézsűhajlásokat alkalmaztak. A munkagödör/munkaárok oldalfalainak szükséges megtámasztását a vizsgált munkaterületek 41 %-nál nem végezték el!

Az előzőekben leírt hiányosságot sok esetben súlyosbítja, hogy a dúcolatlan munkagödör/munkaárok esetén a vizsgált esetek 23,7 %-nál nem tartották be a szakadólapp terhelésének tilalmát, azaz a földmunkagéppel vagy a kitermelt földdel terhelték azt. A munkagödrök/munkaárkok esetében beesés elleni védelmet a vizsgált területek egyharmadánál (33,3%) egyáltalán nem alkalmaztak. Ahol pedig alkalmazásra került, ott az esetek többségénél (gazdaságossági és egyszerűbb kivitelezhetőségi szempontok miatt) csak jelzőszalag volt elhelyezve az árok vagy gödör szélénél a jogszabályban előírt védőkorlát, vagy jelzőkorlát helyett.

A célvizsgálattal érintett földmunkagépek 36 %-át alkalmazták daru üzemmódban, de ennek ellenére ezeknek a földmunkagépeknek a 30,5 %-nál nem végezték el a műszakonkénti vizsgálatokat és a gépkezeléssel megbízott munkavállalók 10,5 %-a nem rendelkezett megfelelő kezelői jogosultságot igazoló irattal.

6. Építőmesteri és szakipari munkák

Az építőmesteri és szakipari munkák legjellemzőbb segédeszközei a bakállványok (kisbak, nagybak, csőláb) és a kétágú létrák voltak. A bakállványoknál sok esetben nem volt biztosítva a teljes szélességű pallóterítés, illetve a pallók elhelyezése az alátámasztáson túlnyúlt.

A munkavégzéshez használt kétágú létrák állapota, elhelyezése a vizsgált létrák 9%-nál nem volt megfelelő.

7. Egyéb építőipari gépek

A leggyakrabban használt gépek a betonkeverők, a zagyszivattyúk és a sarokcsiszoló-gyorsvágók voltak. Ezeknél a gépeknél feltárt hiányosságok 28,4 %-a a gépek forgó-mozgó részek védőburkolatával, 71,6 %-a a gépek elektromos csatlakozó kábeleivel, azok sérülés elleni védelmével voltak kapcsolatosak.

8. Villamos berendezések

A vizsgált elosztószekrények 3,7 %-a nem volt ellátva közvetett érintés elleni védelmet biztosító eszközökkel (pl. védőföldelés, áram-védőkapcsoló). Sajnos az áram-védőkapcsolók szerelői ellenőrzése, a vizsgált esetek 8,7 %-nál nem került elvégzésre, annak ellenére, hogy ehhez speciális szakképesítés vagy szakképzettség nem szükséges.

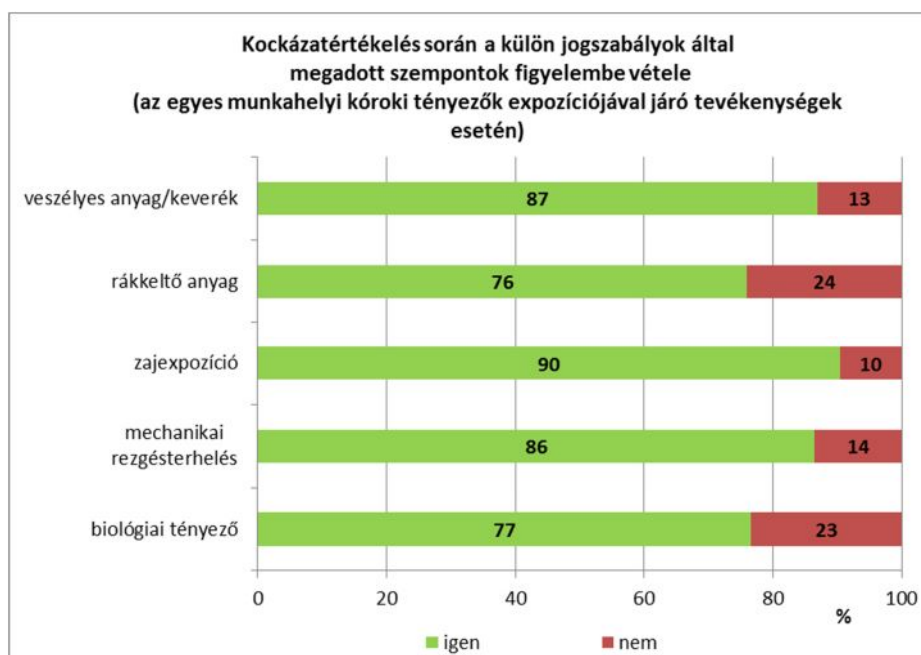
Az ellenőrzött villamos kábelek és vezetékek közel egynegyede (24,4 %) szigetelő szalaggal javított, ami nem felelt meg a villamos szigetelésre vonatkozó előírásoknak.

9. Kockázatértékelés

Az ellenőrzés alá vont munkáltatók 7,4 %-a nem rendelkezett kockázatértékeléssel.

Gyakori mulasztás volt, hogy az ellenőrzött munkáltatók a kockázatértékelés során nem vették figyelembe az egyes munkahelyi kóros tényezők expozíciójával járó tevékenységek esetén a jogszabályok által megadott szempontokat (5. számú ábra). A munkaegészségügyet érintő részek általában a biztonsági és egészségvédelmi tervből is hiányoztak.

5. számú ábra

10. Egyéni védőeszközök

Az egyéni védőeszközök juttatásának írásbeli szabályozása többségében hiányos volt, mert nem tért ki pl. munkakörre és munkafolyamatra vagy a védőeszköz biztosítás egyéb feltételeire.

A munkáltatók 10,6%-a nem biztosított megfelelő egyéni védőeszközt a halláskárosodás kockázatának csökkentésére. A munkáltatók 17%-a nem gondoskodott arról, hogy megfelelő védelmet nyújtó légzésvédő eszközök álljanak rendelkezésre az exponált munkavállalók számára. Még az egyik legismertebb rákkeltő rosterszerkezetű por, az azbeszt esetében (pl.

azbeszttartalmú épületek, szigetelések bontása) is gyakran előfordult a megfelelő légzésvédelem hiánya.

11. Munkavédelmi oktatás

A munkáltatók ötöde (19,2 %) nem tartotta meg a kötelezően előírt munkavédelmi oktatásokat. Az elvégzett munkavédelmi oktatások is jellemzően csak az általános munkavédelmi ismeretekre terjedtek ki. Az oktatási tematikák nem tartalmaztak minden végzett tevékenységet, vagy a tematikát jellemzően egy-két soros tartalom felsorolás foglalta össze.

Intézkedések:

1. Hiányosság megszüntetését előíró határozatok

- Határozatok száma: 939 db
- Intézkedési pontok száma: 2 885 db

2. Felfüggesztő határozatok

- Határozatok száma: 933 db
- Érintett munkavállalók száma: 2 153 fő
- Felfüggesztett munkaeszközök száma: 735 db
- Felfüggesztett tevékenységek száma: 777 db

3. Munkavégzéstől eltiltó határozatok

- Határozatok száma: 292 db
- Eltiltott munkavállalók száma: 566 fő

4. Figyelemfelhívások

- Figyelemfelhívások száma: 34 db

A súlyos jogsértések miatt 86 db munkavédelmi bírsághatározat került kiadmányozásra, amelynek összege 7 490 000 Ft volt.

Összegzés

Az építőipar továbbra is a legveszélyesebb ágazatok közé tartozik, itt következett be a tavaly is a legtöbb halálos, vagy súlyos sérüléssel járó munkabaleset. Az építési munkák során számos egészségkárosító veszéllyel és kockázattal is számolni kell.

A gyakori ellenőrzés ellenére sajnos javulás alig tapasztalható. Még mindig jellemző, hogy a nagyobb beruházásokon az építés-kivitelezési munkákat több munkáltató, fő- és alvállalkozói szerződések beláthatatlan hálózatával végzi. Ennek következtében a kivitelezés, a vállalkozók munkájának koordinálása, irányítása az adott építkezésen nehezebbé válik.

Azokon az építési munkahelyeken, ahol egyidejűleg több munkáltató munkavállalói végeznek munkát a fővállalkozó részéről jelenlévő építésvezetők nem minden esetben rendelkeznek információkkal az alvállalkozói láncolatot illetően. A kockázatértékelési körön kívül esett, illetve a munkáltatók intézkedéseiből gyakran kimaradt a munkavállalók munkahelyi kóroki tényezők (pl. zaj-, rezgés-, porok-, vegyi anyagok stb.) elleni védelme.

Javulás mutatkozott a villamos kapcsolószekrények telepítésével kapcsolatban és a kiépített ideiglenes villamos hálózatok megvalósítását illetően is, de továbbra is tapasztalhatók voltak a villamos vezetékek elhelyezésével, illetve a sérült szigetelésű villamos hosszabbító vezetékek használatával kapcsolatos szabálytalanságok.

Továbbra is gondot jelent a munkavállalók egyéni védőeszközökkel való ellátása. Leggyakrabban a légzőrendszert károsító anyagok (pl. ártalmas, ingerlő, túlérzékenységet okozó gázok, gőzök, porok) esetében volt jellemző az egyéni védőeszközök biztosításának hiánya.

A magasban végzett munkák során a leesés, elleni védelemül szolgáló egyéni védőeszközöket többnyire biztosította a munkáltató, de azok nem mindig voltak a munkavégzés helyszínén, a használatukat a munkáltató nem követelte meg, vagy a kikötési pontokat nem határozták meg.

A magasépítés munkaterületein továbbra is a legsúlyosabb veszélyt jelenti a be-, és leesés-veszélye. Itt említendő meg a munkaterületek kollektív műszaki védelmének hiányosságai, illetve a megfelelő egyéni védőeszköz biztosításának hiánya. Pozitívumként értékelhető, hogy a készulemekből készített homlokzati állványrendszerek többségénél nem volt intézkedésre okot adó szabálytalanság.

A mélyépítési munkaterületeken jellemző a munkaárkok, munkagödrök elkerítésének, valamint dúcolásának hiánya, vagy hiányos kiépítése, a szakadólap terhelés tilalmának megszegése és a szabálytalan rézsű kialakítása.

A teljes körű ellenőrzést nehezíti, ha a kivitelező székhelye, vagy telephelye nem az ellenőrzés szerinti megyében van. A legtöbb munkavédelmi szabálytalanság az ország keleti részéről és a keleti határon túlról érkező cégek esetében tapasztalható. A külföldi munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók ellenőrzése, valamint az eljárás során hozott intézkedések érvényre juttatása sok időt vesz igénybe. A munkavédelmi hatóság szabálysértési szankció kiszabási lehetőségének megszűnésével a munkavállalók egy része érdektelenné vált a munkavédelmi szabályok betartásában.

Még mindig a szűkös anyagi lehetőségekre hivatkozással próbálják magyarázni a munkáltatók, hogy miért nem tesznek eleget a munkavédelmi kötelezettségeiknek.

A legtöbb munkáltató kedvezően fogadta az ellenőrzést, megértették annak célját. A munkáltatók nagyobb része megérti, hogy a hatósági ellenőrzés során feltárt hiányosságok megszüntetése az ő érdekük is. A munkavállalók körében inkább volt népszerűtlen az ellenőrzés, mivel azt követően az általuk kényelmetlennek tartott védőeszközöket használniuk kellett.

C. Anyagmozgatás biztonságának célvizsgálata

(2014. szeptember 1.- október 31.)

I. A célvizsgálat elrendelésének előzménye

Az NMH MMI 2014. évi ellenőrzési irányelveinek „II. A munkavédelmi ellenőrzés elvei” című fejezete „Az ellenőrizendő főbb tevékenységi körök, szakmák, ágazatok” rész 3. pontjában szerepelnek az anyagmozgatással végzett tevékenységek.

A munkavédelmi felügyelőségek 2014. évi országos hatósági ellenőrzési tervének 4./c) pontjában került meghatározásra az anyagmozgatási tevékenységek ellenőrzésére irányuló célvizsgálat.

A célvizsgálat indokolása: A 2013. I-III. negyedévében beérkezett azonnali jelentések alapján szabálytalan anyagmozgatás miatt 9 halálos kimenetelű munkabaleset történt, amely a halálos munkabalesetek egynegyedét jelenti.

II. A vizsgálat iránya

A céllenőrzés keretében a felügyelőségek elsősorban a kézi anyagmozgatás körülményeit, az anyagmozgatásnál, tárolásnál használt munkaeszközök, emelőgépek műszaki, biztonsági állapot vizsgálták, a jogszabályokban /szabványokban előírt dokumentációk vizsgálatát csak konkrét műszaki, biztonsági hiányosságok feltárása esetén végezték el.

Az emelőgépek sokszínűségét mutatja, hogy a célvizsgálat alatt számos – addig ellenőrzéssel kevésbé érintett – munkaeszköz fajta került a hatóság fókuszába, pl.: raktári felrakógépek, munkaállványok, gépjármű emelők, folyamatos működésű anyagmozgató berendezések, raktári állványok.

A vizsgálatok fő iránya a megyékre jellemző munkáltatókra terjedt ki. Vizsgálat alá vonták az építőiparhoz, a mezőgazdasághoz, a hulladékszállításához, valamint a termeléshez kapcsolódó anyagmozgatási folyamatokat, az ott alkalmazott munkaeszközöket, emelőgépeket és használatuk jogszerűségét, továbbá a raktározásra/tárolásra használt létesítményekben, kereskedelemben használt raktári állványokat, emelőgépeket is. Vizsgálták továbbá a munkaeszközöket, emelőgépeket üzemeltető munkavállalók munkakörülményeit is.

A vizsgálat alá vont munkáltatók kiválasztásánál arra is figyelemmel voltak a felügyelők, hogy azokat a munkáltatókat vizsgálják elsősorban, amelyek emelőgépes „előélete” valamely szempontból már a látókörukbe került, pl. sok emelőgépes hiányosság volt korábban, vagy esetleg (súlyos) emelőgéppel kapcsolatos munkabaleset volt a munkáltatónál pl. az elmúlt 5 évben.

III. Vizsgálati eredmények, adatok

Általános tapasztalatok

A célvizsgálat során 1 326 munkáltató 8 196 db munkaeszköze és 24 860 fő munkavállaló került a munkavédelmi hatóság ellenőrzése alá. Az ellenőrzött munkáltatók 87 %-nál (1 156) a munkaeszközök 31,4 %-a, illetve az érintett munkavállalók közül 14,75 % (3 668 fő) esetében volt indokolt szabálytalanság megállapítása.

Az ellenőrzött és szabálytalansággal érintett munkaeszközök számát és arányát az 1. számú táblázat tartalmazza.

1. számú táblázat

Az ellenőrzött és szabálytalansággal érintett munkaeszközök száma és aránya

Munkaeszközök megnevezése	munkaeszközök		arány
	száma	szabálytalan	%
Összes	8 196	2 576	31,4

Ebből:

·Daru:	1 055	357	33,8
·Targonca:	1 772	927	52,3
·Raktári felrakógép:	12	3	25
·Munkaállvány:	82	45	54,8
·Építési teher- és személyemelő:	32	22	68,7
·Gépjármű emelő:	400	233	58,2
·Emelőgép kiegészítő felszerelések (tehermegfogó/teherfelvevő eszköz/függeszték stb.	976	149	15,2
·Folyamatos működésű anyagmozgató berendezés:	282	18	6
·Raktári állványok:	3 585	822	22,9

Az érintett munkáltatók ellenőrzött munkavállalóinak száma: 24 096 fő

Ebből:

- Kézi anyagmozgató: 11 929 fő
- Emelőgépet kezelő: 326 fő
- Emelőgépet használó: 1 192 fő
- Emelőgép ügyintéző: 38 fő
- Karbantartó: 160 fő
- Az emelőgép hatókörében tartózkodó: 456 fő
- Egyéb: 2 695 fő

Az ellenőrzéssel érintett munkáltatók munkavállalóin túl ellenőrzött személyek száma: 764 fő.

Tipikus jogsértések

Az ellenőrzött munkáltatók vonatkozásában jellemzően az alábbi szabálytalanságok miatt kellett a munkavédelmi hatóságnak eljárnia:

- A személyi feltételek ellenőrzésénél a kezelői jogosultság teljes hiánya vagy a kezelt emelőgépre érvénytelensége:
 - a kezelői jogosultság orvosi alkalmassági érvényességének a hiánya;
 - a „házi” kezelői jogosultságok alkalmazása;
 - a külföldön szerzett kezelői jogosultságok honosításának elmaradása.
- Az emelőgépek műszaki, biztonsági hiányosságai.
- A dokumentációk hiányosságai:
 - az emelőgép munkavédelmi üzembe helyezésének hiánya;
 - az időszakos biztonsági felülvizsgálatok elmaradása, vagy nem az előírások szerinti elvégzése;
 - az emelőgépet vizsgálók jogosultságának a hiánya;
 - a vizsgálatot végzők nyilatkozatának elmaradása.

Intézkedések:

1. Hiányosság megszüntetését előíró határozatok

- Határozatok száma:	1 130 db
- Intézkedési pontok száma:	5 143 db

2. Felfüggesztő határozatok

- Határozatok száma:	439 db
- Érintett munkavállalók száma:	1 321 fő
- Felfüggesztett emelőgépek/munkaeszközök száma:	520 db
- Felfüggesztett tevékenységek száma:	381 db

3. Munkavégzéstől eltöltő határozatok

- Határozatok száma:	183 db
- Eltöltött munkavállalók száma:	292 fő

4. Figyelemfelhívások

- Figyelemfelhívások száma:	26 db

5. Munkavédelmi figyelmeztetések

- Munkavédelmi figyelmeztetések száma:	22 db

A célvizsgálat keretében feltárt szabálytalanságok egy része olyan súlyos szabályszegésnek minősült, amelyek miatt a munkavédelmi hatóság részéről 19 esetben szabtak ki munkavédelmi bírságot, 3 913 800 Ft összegben.

Megállapítások

Az emelőgépekre vonatkozó biztonsági szabályok sokkal szigorúbbak, mint a többi munkaeszközre vonatkozó szabályok. A munkáltatók fokozott figyelmet fordítanak az emelőgépek műszaki és biztonsági állapotára. Egy emelőgép kiesése a termelésből néha sokkal több kárt okoz a vállalkozásnak, mint egy egyszerűbb termelőeszköz meghibásodása. A sajtóból megismert emelőgépekkel kapcsolatos balesetek is megerősítették a munkáltatókat abban, hogy előtérbe kell helyezniük az anyagmozgatási munkák, az emelőgépek és az azzal végzett munkák biztonságát.

Sok munkáltató az NMH honlapjáról, a sajtóból, vagy emelőgép ügyintézőjétől, mások a munkavédelmi szakemberétől már az év elején értesült a 2014. évi célvizsgálatokról, az anyagmozgatással kapcsolatos célvizsgálatról is. Ezért egy részük az ellenőrzésre már időben fel tudott készülni. A munkáltatók képviselői és a munkavállalók, emelőgép kezelők is végig

segítették az ellenőrzések lefolytatását. A feltárt szabálytalanságokat megértették, az ellenőrzésekhez pozitívan álltak hozzá.

Az NMH honlapján megtalálható volt az anyagmozgatás biztonságát ellenőrző célvizsgálat tematikája is. Így a munkáltatók jelentős részének tudomása volt a célvizsgálat tartalmáról, mélységéről, nem érte őket váratlanul az ellenőrzés.

A célvizsgálat hasznosnak bizonyult, mivel a több ezer hatósági intézkedésen túl a munkavédelmi hatóság különböző kommunikációs csatornákon is felhívta a munkáltatók, az emelőgépet üzemeltetők figyelmét az előírások teljesítésére.

Előfordult, hogy a munkáltató a honlapon megjelent tájékoztató szerint maga is megvizsgálta az összes emelőgépét, és az azokkal kapcsolatos hiányosságokat megszüntette, így a helyszíni hatósági ellenőrzés csupán néhány kisebb hiányosságot tárt fel.

A nagyobb létszámú, munkavédelmi szakembert rendszeresen foglalkoztató munkáltatóknak tudomásuk volt arról, hogy országos anyagmozgatás biztonsága célvizsgálatot folytatnak a Munkavédelmi Felügyelőségek. Ennek következtében több helyen „már készültek” az ellenőrzésre.

Mindezek ellenére számos, esetenként kirívó szabálytalanságot is feltártak a munkavédelmi felügyelők, mely mutatja, hogy mennyire elmélyült magas szintű és alapos szakmai ismeretek szükségesek az emelőgépek üzemeltetéséhez.

Tapasztalataink szerint a vizsgálatba bevont munkáltatók segítették a felügyelők munkáját. A munkáltatók részéről együttműködő magatartás mellett ugyanakkor érzékelhető volt a témával kapcsolatos információk hiánya. Jól fogadták az ellenőrzés során kapott új, átfogó információkat az emelőgépek szabályos üzemeltetésével, a raktári állványok felülvizsgálatával kapcsolatban, ugyanis ezen a téren nem rendelkeztek átfogó ismeretekkel.

Tapasztalatunk szerint az „Anyagmozgatás munkabiztonsági ellenőrzése” célvizsgálat a munkahelyi körülmények javításában – a feltárt hiányosságok munkáltatói megszüntetésére irányuló törekvések miatt –, a megfelelő szemlélet kialakítása terén jelentős szerepet játszott.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy az érintett munkáltatók anyagmozgatási tevékenységének célellenőrzése kedvezőtlen tapasztalatokkal zárult. A célellenőrzés kapcsán jelentős volt az emelőgépet, munkaeszközt szabálytalanul üzemeltetők száma. Emellett több súlyos jogsértést tárt fel a hatóság, az emelőgépek vizsgálatai vonatkozásában is.

A célvizsgálat tapasztalatait figyelembe véve elkészültek az anyagmozgatást, az emelőgépek üzemeltetését/használatát jelentősen megkönnyítő a Nemzetgazdasági Minisztérium Munkafelügyeleti Főosztályának javaslatai, melyek a következők:

- A gépkezelői jogosultságok egységesítése. Legyen olyan (egységes) jogosítvány, amiből megállapítható az adott típus kezelése és az orvosi alkalmasság. (Az OKJ-s bizonyítványból ez nem derül ki.)
- Legyen lehetőség azon munkavállalók, közigazgatási szankcionálására, akik az emelőgép használatának szabályait megsértik (munkavédelmi szabálysértés megállapítására már nincs lehetőség).
- Átláthatóbb, egyértelmű jogszabályi háttérre lenne szükség a képzésekkel, képzettségekkel kapcsolatban, hogy mind a hatóság, mind a képző intézmények egységesen lássák a képzettséggel kapcsolatos munkáltatói feladatokat. Így a munkáltatók hatékonyabban tudnák ellátni a munkavédelmi feladataikat. A munkavédelmi szakma is egységesebb lenne. A kamarák munkáltatói segítségnyújtását is lehetne erősíteni ebben a témában.
- Javasolt, hogy dokumentáltan is legyen része az autószerelők iskolai bizonyítványának a gépjármű emelők kezelése, használata, hiszen enélkül ezen szakemberek munkavégzése

lehetetlen, és ezt már a szakmunkás iskolák műhelyeiben is mindenféle jogosítvány nélkül végzik a tanulók.

Javaslat jogszabály módosítására:

- A kigépkézelői jogosultságok átfogó szabályozása mely eszközök használatához, milyen bizonyítvány, szakképesítés, vizsga szükséges.
- A bizonyítvánnyal rendelkező gépkézelők részére a kezelői jogosultság orvosi alkalmasságának igazolására egységes eljárás kidolgozása lenne szükséges.
- A 47/1999. (VIII. 4.) GM rendelettel kiadott Emelőgép Biztonsági Szabályzat több tekintetben elavult, nem követi naprakészen a technika fejlődését, szükségessé vált az átdolgozása.
- A kézi anyagmozgatás megengedett tömegnormái – a korábbi előírás hatályon kívül helyezése miatt – nincsenek jogszabályi szinten meghatározva, a munkáltatóknál sem mindenhol szabályozzák. Célszerű lenne újra szabályozni.

D. Bányászat munkaegészségügyi célvizsgálata társhatósággal egyeztetve
(2014. november 10.- november 21.)

I. A célvizsgálat elrendelésének előzménye

Az NMH MMI 2014. évi ellenőrzési irányelveinek „II. A munkavédelmi ellenőrzés elvei” című fejezete, „Az ellenőrizendő főbb tevékenységi körök, szakmák, ágazatok” rész 1. pontjában kiemelt ágazatként szerepelt a bányászat.

A munkavédelmi felügyelőségek 2014. évi országos hatósági ellenőrzési tervének 4. e) pontjában került meghatározásra a bányászati munkahelyek munkaegészségügyi célvizsgálata.

A célvizsgálat indokolása: *A bányászati munkák során a tevékenységből és a munkakörnyezetből származó – esetenként előre nem látható – egészségkárosító veszélyekkel és kockázatokkal is számolni kell (pl. nehéz fizikai munkavégzésből adódó megterhelés, határérték feletti por-, zaj- és rezgésexpozíció lehetősége, a szabadtéri klímakörnyezet kedvezőtlen hatásai stb.).*

A vizsgálat célja az volt, hogy a felügyelői ellenőrzéseken és intézkedéseken keresztül elősegítse az ellenőrzött bányászati munkahelyeken a biztonságosabb munkavégzést, a munkavállalók egészségét veszélyeztető munkakörülmények megszüntetését és ezzel együtt a munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések és fokozott expozíciós esetek megelőzését.

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 86. § (1) bekezdés d) pontja a munkavédelmi hatóság jogkörébe utalja a bányafelügyelet tekintetében a munkaegészségügyi feladatok ellátását.

II. A célvizsgálat iránya

A fenti Irányelvekben foglaltak alapján a munkavédelmi hatóság a korábbi évek közös ellenőrzési gyakorlatának megfelelően, a 2014. november 10-21. közötti időszakban végezte el a célvizsgálatot a Magyar Bányászati és Földtani Hivatallal (MBFH) és a bányakapitányságokkal együtt.

A munkavédelmi felügyelőségek által lefolytatott munkaegészségügyi célvizsgálatot az NMH MMI Munkavédelmi Főosztálya készítette elő. A felügyelők az ellenőrzéseiket központilag kidolgozott, egységes szempontrendszer alapján végezték, az MBFH-val egyeztetett bányászati munkahelyek listája szerint.

A szempontrendszerben a munkaegészségügyi ellenőrzések súlypontjai az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

- a) a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatainak elvégzése;

- b) a kockázatértékelés és a kockázatértékelésen alapuló egyes munkáltatói megelőző intézkedések vizsgálata (ideértve a munkahigiénés műszeres vizsgálatokat is), kiemelt figyelemmel a *por-, zaj- és rezgésexpozícióra*;
- c) az egyéni védőeszközök biztosítása, használata;
- d) általános munkahigiénés feltételek;
- e) a munkahelyi elsősegélynyújtás feltételei.

III. Vizsgálati eredmények, adatok

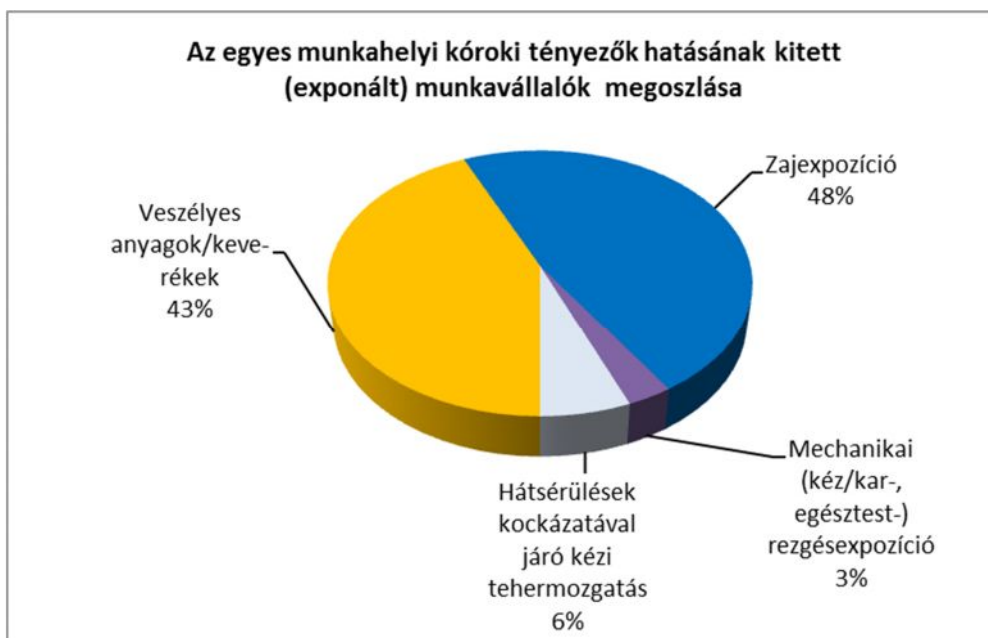
Az MBFH által javasolt 10 bányászati munkahelyen került lefolytatásra a célvizsgálat, amely 8 felügyelőség illetékességi területét érintette.

- Ellenőrzött munkáltatók száma: 10
 - Szabálytalansággal érintett munkáltatók száma: 9 (90%)
 - Ellenőrzött telephely/munkahely összlétszáma: 248 fő
 - Szabálytalansággal érintett munkavállalók száma: 11 fő (4,4%)
 - Sérülékeny csoportba tartozó munkavállalók száma összesen: 18 fő
- Ebből:
- o nő: 11 fő
 - o fiatalkorú: 0 fő
 - o idősödő: 7 fő
 - o megváltozott munkaképességű: 0 fő

Az egyes munkahelyi kóroki tényezők hatásának kitett munkavállalók megoszlását a 6. számú ábra szemlélteti.

6. számú ábra

Exponált munkavállalók megoszlása

Tipikus jogsértések:

- a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatát szabályozó dokumentumból hiányzott a vizsgálatok iránya (pl. a határértéket meghaladó zajexpozíció esetén szükséges hallásvizsgálatok),

- a kockázatértékelési dokumentumok nem volt teljes körűek (pl. az egyes munkahelyi kóroki tényezők expozíciójából származó kockázatokra nem tértek ki),
- a munkahelyi levegőben a porexpozíció mértékének meghatározását és a rezgésvizsgálatot (a munkavállalók rezgésexpozíciójának meghatározása céljából végzett mérés) elmulasztották,
- a munkavédelmi oktatás nem volt teljes körű.

Intézkedések:

1. Hiányosság megszüntetését előíró határozatok

- Határozatok száma: 8 db
- Intézkedési pontok száma: 42 db
-

3. Figyelemfelhívások

- Figyelemfelhívások száma: 1 db

Az eljáró felügyelők a célvizsgálat során munkavédelmi bírság kiszabását megalapozó szabálytalanságot, a munkavállalók egészségét és testi épségét súlyosan veszélyeztető munkakörülmények közötti foglalkoztatást nem tártak fel.

IV. Az ellenőrzések tapasztalatai

➤ A munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálata

A felügyelőségek jelentései szerint az ellenőrzött munkáltatók a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatainak kötelezettségével tisztában vannak, az ellenőrzéssel érintett valamennyi munkavállaló érvényes munkaköri orvosi alkalmassági véleménnyel rendelkezett.

A munkáltatók összesen 38 fő munkavállaló esetében kezdeményeztek záró vizsgálatot, az idült foglalkozási betegség (pl. halláskárosodás, egyes légzőszervi megbetegedések) veszélyével járó munkavégzés, illetve munkakörnyezet megszűnésekor.

Az ellenőrzött munkáltatók túlnyomó többsége (70%) írásban teljes körűen szabályozta a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatainak rendjét, de több esetben előfordult, hogy a dokumentum kidolgozásakor a vonatkozó jogszabály szerinti szempontokat nem vették maradéktalanul figyelembe (20%), a vizsgált munkáltatók 10%-a pedig egyáltalán nem rendelkezett az orvosi vizsgálatok rendjét szabályozó dokumentummal.

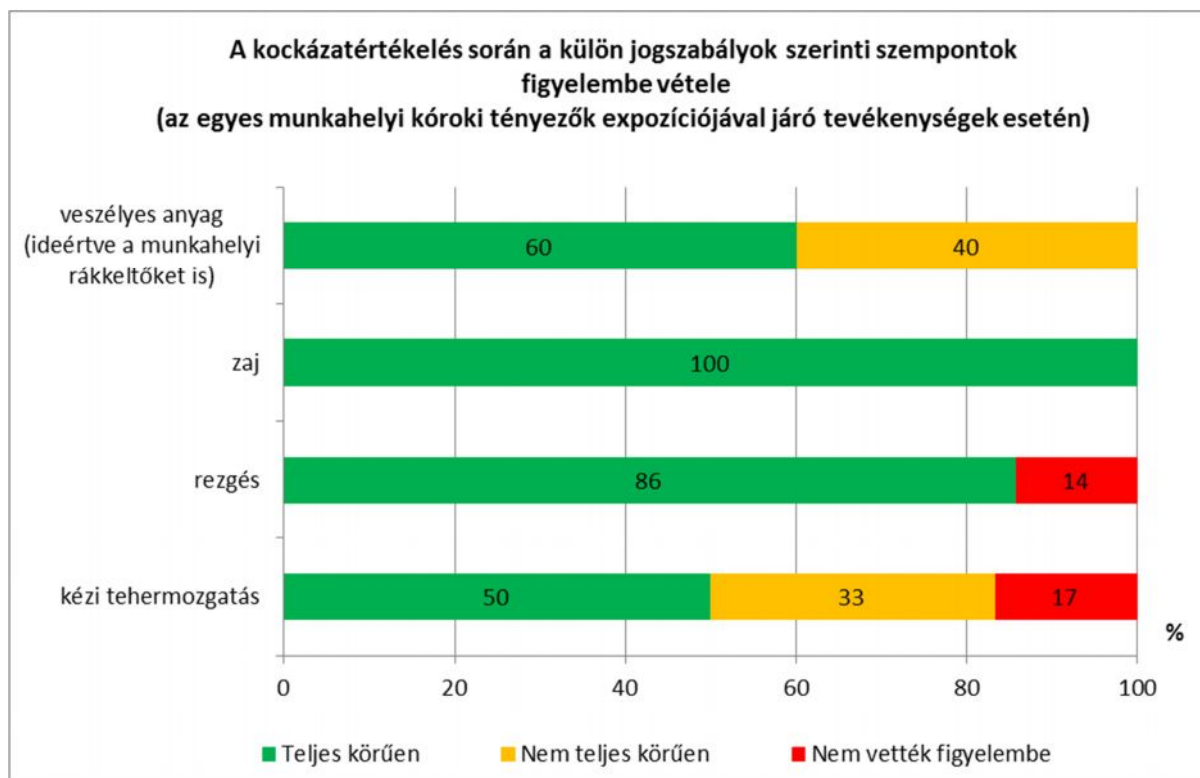
A nem teljes körű szabályozást készítő munkáltatók általában nem rögzítették az alkalmassági vizsgálatok irányát (pl. határértéket meghaladó zajexpozíció esetén szükséges hallásvizsgálat) és gyakoriságát, valamint a dokumentum nem terjedt ki minden munkakörre.

A munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatával kapcsolatos szabálytalanságok részben arra voltak visszavezethetők, hogy a munkáltatók nem vonták be a szabályozás elkészítésébe a foglalkozás-egészségügyi szolgálatot, amely a munkáltatók közel 1/3-át (30%) érintette.

➤ A kockázatértékelés és a kockázatértékelésen alapuló egyes kiemelt megelőző intézkedések vizsgálata

Jóllehet, valamennyi munkáltató elvégezte a kockázatértékelést, de az ellenőrzött kockázatértékelési dokumentumok 30%-a nem volt teljes körű (pl. az egyes munkahelyi kóroki tényezők expozíciójából származó kockázatokra nem tértek ki).

A külön jogszabályi szempontok figyelembe vételére vonatkozó megállapításokat a 7. számú ábra mutatja.

A 7. számú ábra adataiból látható, hogy az ellenőrzött munkáltatók kiemelt figyelmet fordítottak a kockázatértékelés során a munkavállalókat érő zajexpozícióból származó kockázatokra, ugyanakkor egyéb kóroki tényezők expozíciója esetén gyakori mulasztás volt, hogy a munkáltatók egyáltalán nem vagy nem teljes körűen vették figyelembe a külön jogszabályok által megadott szempontokat. Ezen szabálytalansággal érintett munkáltatók aránya kézi tehermozgatás esetén: 50%, a veszélyes anyagok tekintetében: 40%, míg a mechanikai rezgésterhelés vonatkozásban 14% volt. Ezek a munkáltatók általában nem gondoskodtak a szükséges expozíciós mérésekről sem. A kockázatértékelési dokumentumokból gyakran kimaradt a kockázatot súlyosbító, sajátos munkakörnyezeti tényezők figyelembe vétele is (pl. hideg-nedves, nyirkos munkakörnyezet).

Több munkáltatónál a kockázatértékelés dokumentumából a legfontosabb tartalmi elemek is hiányoztak, ezek leggyakrabban az alábbiak voltak:

- a veszélyeztetett munkavállalók azonosítása (20%),
- a kockázatot súlyosbító tényezők (pl. szűk térben, kényszeresthelyzetben, hideg-nedves klímakörnyezetben stb. végzett munka) megállapítása (20%),
- valamint a szükséges megelőző intézkedések végrehajtásának határideje (20%).

A munkáltatók a munkahelyi zajexpozíció, valamint a gázok, gőzök tekintetében (pl. a földgáztárolók, -vezetékek környezetében előforduló benzol, xilol, toluol expozíció) megfelelően gondoskodtak a műszeres munkahigiénés vizsgálatok (expozíciós mérések) elvégzéséről, de gyakori volt, hogy a munkahelyi levegőben a porexpozíció mértékének meghatározását és a rezgésvizsgálatot (a munkavállalók rezgésexpozíciójának meghatározása céljából végzett mérés) elmulasztották. A rezgésexpozícióval járó tevékenységet végzők 17%-a egyáltalán nem gondoskodott az expozíciós (munkahigiénés) mérésekről.

Azokon a bányászati munkahelyeken, ahol az előírásoknak megfelelően gondoskodtak a munkahigiénés mérésekről, a mérést végző akkreditált szervezetek (laboratóriumok), illetve engedéllyel rendelkező szakértők összesen 41 fő munkavállaló esetében állapítottak meg határérték feletti expozíciót, amely döntően a felső beavatkozási határértéket ($L_{EX,8h} = 85 \text{ dBA}$) meghaladó *zajexpozícióval járó tevékenységekből* (pl. kőtörés, zúzás, osztályozás, kotrógépekkel végzett munkák, kompresszorházban végzett tevékenység stb.) adódott.

A munkáltatók a határérték feletti expozícióban tevékenységet végző munkavállalók esetében általában megfelelően gondoskodtak a műszaki-, szervezési intézkedésekről, valamint a szükséges egyéni védőeszközökről.

➤ Egyéni védőeszközök juttatásának vizsgálata

A korábbi évek ellenőrzési tapasztalatait is figyelembe véve megállapítható, hogy a bányászati munkahelyeken a megelőzés terén egyre inkább előtérbe kerül a műszaki védelem az egyéni védelem mellett, különösen azokon a munkahelyeken, ahol lehetőség van a technológia fejlesztésére, korszerűsítésére (pl. kő- és homokbányák gépesítései).

A porlekötő egységek alkalmazása jellemző az osztályozó technológiákban, porcsökkentés céljából nedvesítik a nyersanyagot az anyagfeladó-, átadó- és kihordó helyeken.

A felügyelőségek jelentései szerint összességében megállapítható, hogy a bányászati munkahelyeken kiemelt figyelmet fordítanak az egyéni védőeszközök biztosítására, illetve azok használatának megkövetelésére.

A védőeszköz használatát igénylő tevékenységet végző munkavállalók közül csak 2 főt érintett az egyéni védelem biztosításával kapcsolatos munkáltatói mulasztás. Ezen dolgozók a szükséges egyéni védelemmel csak részben rendelkeztek, pl. az egyik külszíni kavicsbánya területén a por és a veszélyes vegyi anyagok/keverékek hatása ellen megfelelő védelmet nyújtó védőeszközök nem voltak biztosítva a munkavállalók számára.

➤ Munkavállalók tájékoztatása, oktatása

A bányászati tevékenységet végző munkáltatók és a munkavállalók általában tisztában vannak a munkabalesetek, a foglalkozási megbetegedések (pl. zajártalom, kéz-, karrengés okozta megbetegedések, kémiai kóroki tényezők által okozott bőrbetegségek stb.) és a fokozott expozíció kialakulásának veszélyével. A dolgozók tudatosak az egészségüket és biztonságukat érintő kockázatok és a szükséges megelőző intézkedések tekintetében. Ugyanakkor e területen is előfordultak szabálytalanságok, pl. egy perlit, riolittufa bányaüzem területén, összesen 10 fő munkavállalót érintően a munkavédelmi oktatás nem volt teljes körű, pl. a zaj-, illetve porexpozíció egészségkárosító hatásai elleni védekezéssel kapcsolatban oktatási tematika nem készült.

➤ Általános munkahigiénés feltételek

Az általános munkahigiénés feltételek, a munkahely és a munka jellegének megfelelő öltözködési-tisztálkodási lehetőség – 1 ellenőrzött munkahely kivételével – biztosítottak voltak. A szabálytalansággal érintett munkahelyeken külön öltözőszekrény hiányában nem volt lehetőség az utcai ruházat és a szennyezett, nedves munkaruházat elkülönített tárolására, valamint az étkezés előtti hideg-meleg vizes kézmosás és kézszerítés lehetősége, valamint zuhanyozó sem volt biztosítva.

➤ Munkahelyi elsősegélynyújtás

A munkahelyi elsősegélynyújtás tárgyi feltételei általában megfelelőek voltak, az elsősegélynyújtó felszerelés biztosításánál figyelembe vették a munkavégzésből és a munkakörnyezetből származó veszélyeket, veszélyforrásokat, illetve a dolgozók számát is, de 3 munkahelyen nem gondoskodtak a hiányzó, lejárt szavatosságú eszközök (pl. kötszerek, fertőtlenítőszer) pótlásáról, illetve cseréjéről.

A munkavállalók közül kiképzett, elsősegélynyújtásra kijelölt személy jelenléte 1 ellenőrzött munkahely kivételével biztosított volt.

Összegzés

A bányászati tevékenység során számos – esetenként előre nem látható – egészségkárosító kockázattal és baleseti veszélyforrással is számolni kell.

A munkavédelmi felügyelőségek tapasztalata, hogy *azon* ellenőrzött bányászati munkahelyek esetében, ahol korszerűsítések, fejlesztések voltak lehetőség, a munkakörnyezet kialakítására és a megfelelő egyéni védelem biztosítására is nagyobb figyelmet fordítottak, ez a munkahelyek munkavédelmi helyzetének javulását eredményezte.

Ugyanakkor a célvizsgálat számos munkavédelmi hiányosságra, illetve szabálytalanságra is felhívta a figyelmet, pl. a por- és rezgésexpozícióból származó kockázatok értékelése és kezelése tekintetében, amelyek felszámolására a munkavédelmi hatóság a szükséges intézkedéseket megtette.

Ellenőrzési terven felül végzett országos vizsgálat

Megcsúszások és megbotlások megelőzését célzó Európai Unió kampány

(2014. április 01.- szeptember 30.)

I. A kampány elrendelésének előzménye:

A Munkafelügyeleti Vezetők Bizottsága (SLIC) 2014-ben a megcsúszások és megbotlások megelőzését célzó Európai Unió kampányt indított. A kampányba Magyarország is bekapcsolódott, a munkavédelmi hatóság ellenőrzési tevékenységén keresztül.

A Felügyelőségek által lefolytatásra került kampány szempontrendszerét a SLIC készítette elő. A munkavédelmi felügyelők az ellenőrzéseiket az Unió által kidolgozott egységes szempontrendszer alapján végezték.

A kampány célja az azonos szinten történő megcsúszás, megbotlás miatti balesetek, sérülések megelőzése volt. A kampány a következő gazdasági ágazatokat célozta meg:

- élelmiszeripar
- fém-megmunkálás
- egészségügy
- vendéglátóipar (HoReCa)
- kis- és nagykereskedelem (raktározás)

A munkavédelmi felügyelők 2014 áprilisától fél éven keresztül a munkáltatóknál fokozottan ellenőrizték, hogy a munkáltatók hoztak-e megfelelő intézkedéseket a megcsúszás és megbotlás miatti munkabalesetek megelőzése érdekében.

Szükség esetén a felügyelők kötelezték a munkáltatót a szabálytalanságok megszüntetésére, súlyos és közvetlen veszélyeztetés észlelése esetén nem tekintettek el a munkavédelmi bírság kiszabásától sem.

A vizsgálatok eredményei 2015 februárjában az Európai Unió szintjén kerülnek összesítésre és kiértékelésre.

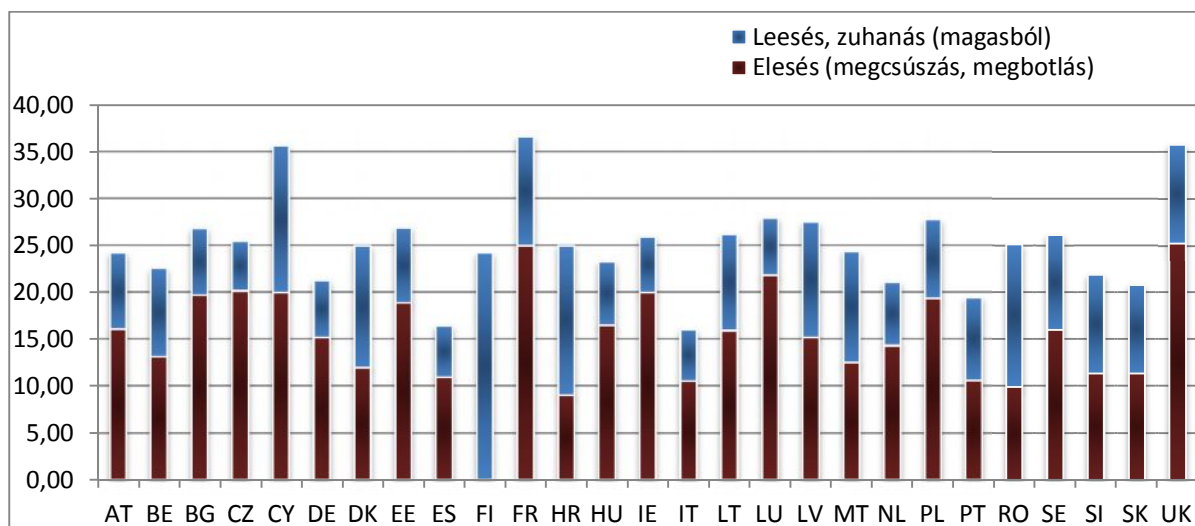
II. Statisztikai háttér

A kampány témájának kiválasztása főként statisztikai adatok és különféle forrásokból származó elemzések alapján történt. Bármikor, bárhol előfordulhat, hogy megcsúszunk, megbotlunk valamiben, életkortól, foglalkozástól és egészségi állapottól függetlenül.

Minden gazdasági ágazatban, a nehéziparban csakúgy, mint az irodai munkában a balesetek oka legtöbbször a megcsúszás, megbotlás és elesés. Az Európai Unióban az összes munkabaleset 24%-át teszik ki az ilyen balesetek.

„A munkabalesetek körülményei és okai az EU-ban” című 2008-ban megjelent kiadvány szerint a legtöbb esés nem magasból, hanem azonos szinten történik. A 8. számú ábra az összes eséses munkabaleseten belül a magasból leesések és az azonos szinten történő elesések arányát mutatja országankénti bontásban, a 2010. évben.

8. számú ábra

Tevékenységek szerinti bontásban nézve az azonos szinten történt elesés miatti munkabalesetek viszonylagos gyakorisága a termelésben a legnagyobb, 24%, a szállítmányozás, raktározás és építőipar területén 15%, a kereskedelemben pedig 14% az arányuk.

Az idősebb munkavállalók körében az elesések a leggyakoribb munkabalesetek. A 45-54 év közötti munkavállalók esetében 27% alatti, az 55-64 év közötti korcsoportban már 33%, a 65 éves vagy idősebbek körében pedig már 45% az elesések aránya az összes munkabalesetet tekintve.

Az elcsúszás, megbotlás komoly következményekkel járhat, súlyos sérüléseket, akár csonttörést, agyrázkódást is okozhat. A munkaképtelenség időtartama az esetek 35%-ában legalább egy hónap.

III. Jogi háttér

Mindegyik Európai Unió tagállam átültette nemzeti szabályozásába a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló 1989. június 12-i 89/391/EGK Tanácsi irányelvet. Az 5. cikk értelmében a munkáltató köteles gondoskodni a munkavállalók biztonságáról és egészségvédelméről a munkavégzéssel kapcsolatos minden területen.

Az 1989. november 30-i 89/654/EGK Tanácsi irányelv rendelkezéseit a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló 3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendelet ültette át a magyar jogrendszerbe.

IV. Megelőző tevékenységek

Az elcsúszás, megbotlás megelőzésekor különösen a következő tényezőket kell figyelembe venni:

- Az utak felülete (padlózat, lépcsők, szabadtéri felületek síkossága)

- Szennyeződések és akadályok (akadályok az utakon, munkafolyamatokból eredő csúszós felületek, a nem munkafolyamattal összefüggő elcsúszás és megbotlás veszélye, kockázata, valamint a szabadtérről a munkahelyre bevitt hó, sár és nedvesség)
- Emberi tevékenységek (kézi anyagmozgatás, szabályok betartása)
- Munkakörnyezet (megvilágítás, biztonsági jelzések)
- Munkavégzés során alkalmazott lábbeli
- Takarítás (rendrakás)

A munkahelyi kockázatértékelésnek, valamint a munkavédelmi irányításnak mindezen tényezőkre ki kell terjedniük.

A 89/654/EGK irányelv értelmében közlekedési útvonalaknak tekinthetjük a rakodókat és a rámpákat is. A vizsgálat keretében azonos módon értékeljük a telephelyen áthaladó főutakat (telepített munkahelyekhez vezető közlekedési utak), a rendszeres karbantartáshoz és a telephely berendezéseihez használt közlekedési utakat és rakodókat is. Az irányelv alkalmazandó a szabadtéri munkahelyek esetében is.

V. A kampány során az eljáró munkavédelmi felügyelők az alábbi témakörökben vizsgáloúdtak:

1. Elcsúszás és megbotlás veszély kérdése a kockázatértékelésben és a vezetési rendszerben

- A kockázatértékelés foglalkozik az adott munkahelyre vonatkozó elcsúszási, megbotlási és elesési veszélyekkel?
- Figyelembe vették az ügyfelek tevékenységéből eredő kockázatokat (például földre szóródott élelmiszer korházakban vagy vendéglátóhelyeken) is?
- A munkatervükben szerepel valamilyen, az elcsúszás és megbotlás megelőzésére irányuló tevékenység?
- Rendelkeznek-e elégséges forrással (anyagi, emberi), hogy foglalkozzanak az elcsúszások, megbotlások és elesések megelőzésével?
- Van kijelölt munkavállaló, akinek takarítania kell szükség esetén?
- Van kijelölt munkavállaló, aki ellenőrzi és felelősséggel tartózik a takarítási munkáért?

2. Padozat

- A járófelület sima és egyenes?
- Be van-e szilárdan burkolva minden megbotlási veszélyt jelentő csatorna és repedés a közlekedési útvonalon?
- Biztosítva van, hogy a járófelületen ne legyenek egyenletességek vagy kiálló részek, úgymint a burkolatok (pld. szőnyegek) felhajló élei, illetve kiálló rögzítő elemek (pld. szögek)?
- Vannak-e csúszásmentes csíkok (sávok) helyezve ahol szükséges (pld. csúszós lejtők), és jó állapotban vannak-e azok (nem elhasználtak vagy sérültek)?
- A padlószintek vagy közlekedési utak finomabb változásaira (mint lejtők, kis lépcsők), vagy jobban látható változásaira (mint egy padlóburkolat folytatása más anyaggal) felhívták-e a figyelmet, vagy biztonsági színjelöléssel megjelölték-e?
- A kültéri közlekedési utak mentesek-e hótól, jégtől, falevelektől, nedves fűtől, mohától, sártól, stb.?

3. Szennyeződések és akadályok

- A közlekedési utak biztonságát nem veszélyeztetik a berendezések vagy egyéb akadályok?
- A közlekedési útvonalon szükségszerűen áthaladó vezetékek, csövek vagy tömlők jól láthatóan vannak lefedve, úgy hogy a megbotlás veszélyét a lehető legalacsonyabb szintre csökkentették?

- A munkahelyek és a munkaeszközök karbantartva vannak-e úgy, hogy a folyadékok (beleértve az olajokat, zsírokat is), valamint a vegyi anyag maradványok vagy feldolgozandó nyersanyagok a nem megfelelő karbantartás (például szivárgás vagy kiszóródás), illetve gondatlanság következményeként nem kerülnek a közlekedési útvonalra?
- A toalettek, fürdők és zuhanyozók padozatai csúszásmentesek maradnak nedves állapotban is?
- Elkerülhető, hogy a hó, sár és nedvesség be legyen hordva a munkahelyre a ruházattal, lábbelivel, esernyővel vagy a szállító járművekkel?

4. Munkakörnyezet

- Elégséges a megvilágítás ahhoz, hogy a közlekedési útvonal jól látható legyen?
- A közlekedési útvonalak kemény és kápráztató kontrasztoktól mentesek-e?
- Az elcsúszási és megbotlási veszélyt jelentő helyek egyértelműen, jól láthatóan meg vannak-e jelölve?

5. Takarítás

- Rendelkeznek a takarító munkavállalók megfelelő képzéssel és gyakorlattal?
- A takarító munkavállalók a takarított padozatnak megfelelő típusú és helyes mennyiségű takarítószerrel használnak?
- A közlekedési útvonalak akkor vannak-e takarítva, amikor a munkavállalók nem közlekednek rajta, vagy amikor a legkevesebben közlekednek rajta?
- A nedves takarítás olyan módon van-e megszervezve, hogy a munkavállalók a takarított közlekedési útvonalon csak a száradás után közlekedhetnek?

6. Védőlábbeli

- A munkáltató ellátta-e a munkavállalóit csúszásmentes védőlábbelivel azért, hogy a gyakran szennyezett munkahelyek kockázatait csökkentse?
- Állja-e a munkáltató az ilyen lábbeli használatának a költségeit?
- A munkavállalók használják-e a munkáltató által biztosított védőlábbelit?

7. Munkavállalók

- Foglalkozik-e minden munkavállaló a szétszóródott szennyeződésekkel, vagy jelenti-e a szennyeződést/forgácsot, illetve tudják-e kihez forduljanak takarításért?
- Biztosítva van-e, hogy ezek a feladatok ne akadályozzák meg a munkavállalókat abban, hogy érzékeljék a botlásveszélyt (például olyan tárgyak cipelése, amelyek leszűkítik a látóteret vagy kiborítják a munkavállalót az egyensúlyi helyzetéből, rohanás)?

Összesített eredmények

2. számú táblázat

Az ellenőrzött telephelyek munkavállalói létszámának megoszlása

Munkavállalók száma a telephelyen	1 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 499	> 500
Telephelyek száma	1 269	626	285	39	35

A felsorolt témakörök értékelését a 3. számú táblázat mutatja.

3. számú táblázat

Témakörök értékelése

szám	Témakörök	0	1	2
1.	Elcsúszási és megbotlási veszély a kockázatértékelésben és a vezetési rendszerben	1 258	405	601
2.	Padozat	921	1 056	287
3.	Szennyeződések és akadályok	1 232	631	401
4.	Munkakörnyezet	1 372	362	530
5.	Takarítás	1 579	87	598
6.	Védőlábbeli	1 366	176	722
7.	Munkavállalók	1 517	131	616

Értékelés: 1 - a kérdésre a válasz pozitív (rendben),
 2 - kérdésre a válasz negatív (szabálytalan, hiányosság),
 0 – a kérdés nem alkalmazható, annak alapján nem kell intézkedést tenni

Intézkedések

- Hiányosság megszüntetésére kötelező intézkedés 2 302 (db)
- Azonnali intézkedés 275 (db)
- Figyelemfelhívás 64 (db)
- Bírság 5 (db)

Összegzés

Összességében megállapítható, hogy a kampány kedvezőtlen tapasztalatokkal zárult. Bár azonnali intézkedésre a kampány során viszonylag ritkán került sor. A nagyszámú hiányosság megszüntetésére irányuló határidős kötelezés jelzi, hogy a munkáltatók az elcsúszásból és megbotlásból eredő veszélyhelyzetek megszüntetésére még mindig nem fordítanak kellő figyelmet.

A vizsgálat eredményeit megküldtük a vizsgálat EU-s összesítését lefolytató észt munkavédelmi hatóságnak. A statisztikai adatok és tapasztalatok EU-s összesítése 2015. év júniusára várható. A kampány tapasztalatai június 17.-18-án egy konferencia keretében kerülnek ismertetésre.

Saját kezdeményezésű akció- vagy célvizsgálatok

Saját kezdeményezésű ellenőrzéssorozatot a munkavédelmi felügyelőségek beépítették a 2014. évi munkatervükbe. A célvizsgálatokat Csongrád és Győr-Moson-Sopron megye kivételével minden megye elvégezte.

Tapasztalatok

Az elvégzett célvizsgálatokról szóló jelentések alapján megállapítható, hogy a megyék általában igyekeztek a megyei sajátosságok és a munkáltatók veszélyes munkafolyamatai alapján kiválasztani az ellenőrizendő területet.

A célvizsgálatok szempontrendszerait a szakigazgatási szervek állították össze. Volt olyan szakigazgatási szerv, amelyik a saját kezdeményezésű célvizsgálat szempontrendszerét előzetesen megküldte a Munkavédelmi Főosztályra. A szempontrendszerekben kitértek a munkabiztonsági és a munkaegészségügyi szakterületet érintő kérdésekre is.

A célterületek kiválasztásánál egy esetben előfordult, hogy egy előzőleg elrendelt országos célvizsgálat alapján, annak szempontrendszerét felhasználva folytatta le a szakigazgatási szerv a saját kezdeményezésű célvizsgálatát. Volt olyan szakigazgatási szerv, ahol ugyan általánosan elterjedt tevékenységet, a képernyős munkahelyeket vontak ellenőrzés alá, meg kell azonban jegyezni, hogy ez a terület nem tekinthető veszélyes tevékenységnek.

A többi szakigazgatási szerv által lefolytatott célvizsgálatok az alábbi ágazatokat, vagy tevékenységeket érintették: mezőgazdaság; feldolgozóipar ezen belül faipar; építőipar; veszélyes, rákkeltő anyagok felhasználása; felületkezelés; gépjárműjavítás; beszállással végzett munka; hegesztési tevékenység; egyéni védőeszközök biztosítása, használata; gépek biztonsága; melegkonyhák; meleg vízű szállodákban használt vegyi anyagok.

A szakigazgatási szervek tájékoztatása alapján látható, hogy a saját hatáskörben elrendelt célvizsgálatok eredményesen zárultak. Az ellenőrzések során a célvizsgálatok fogadtatása mind a munkáltatók, mind a munkavállalók részéről pozitív volt. A munkáltatók konstruktívan álltak az ellenőrzésekhez. A munkáltatók, munkavállalók az ellenőrzések során nem mutattak ellenállást, atrocitás nem történt. A munkáltatók elfogadták az ellenőrzések során tett felügyelői megállapításokat.

A felügyelők a vizsgálat alá vont munkáltatók nagy részénél feltártak munkavédelmi szabálytalanságokat, mely indokoltá teheti a jövőben is a kiemelt ágazatoknak és a területi sajátosságoknak megfelelően a munkáltatók fokozott ellenőrzését a foglalkoztatás jogszerűségének biztosítása érdekében.

A Főosztály a megküldött célvizsgálati beszámolókat áttekintette és a vizsgálatokkal kapcsolatos észrevételeiről az érintetteket külön tájékoztatta.

Társhatósági ellenőrzések

A különböző egyéb hatóságok kezdeményezésére, illetve bevonásával tartott közös ellenőrzések.

A 2014. évben lefolytatott közös ellenőrzések tapasztalatai alapján elmondható, hogy az ellenőrzésben részt vett hatóságok között az együttműködés jó volt, a hatóságok egymás munkáját kiegészítve, egymást segítve dolgoztak.

A társhatóságok közreműködésével 2014-ben 2 786 munkavédelmi ellenőrzés zajlott, mely összesen 1 719 ügyet jelent, az összes ellenőrzés 13,44%-át.

A társhatósági ellenőrzésre egyrészt akkor került sor, ha a helyszíni ellenőrzés jellege, irányultsága azt indokolta, illetve ha más hatóságok igényelték a felügyelőség ellenőrzését. A legnagyobb arányban a munkaügyi hatóság vett részt a közös ellenőrzésekben. A munkaügyi hatóságot leszámítva leggyakrabban a rendészeti szervek működtek közre. A munkavédelmi hatóság a rendőrség segítségét rendszerint olyan munkáltatók vonatkozásában, olyan munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kérte, ahol a hely jellege azt megkívánta, illetve ahol korábban a munkáltató megíúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt. A 2014. évben a rendőrhatósággal közösen több mint 465 ellenőrzést folytattak le a munkavédelmi hatóság felügyelői; az adó- és vámhatósággal, a fogyasztóvédelmi valamint a népegészségügyi szakigazgatási szervek közreműködésével pedig összesen 495 db vizsgálatot.

A munkavédelmi ellenőrzésben résztvevő társhatóságok megoszlását az 9. számú ábra szemlélteti.

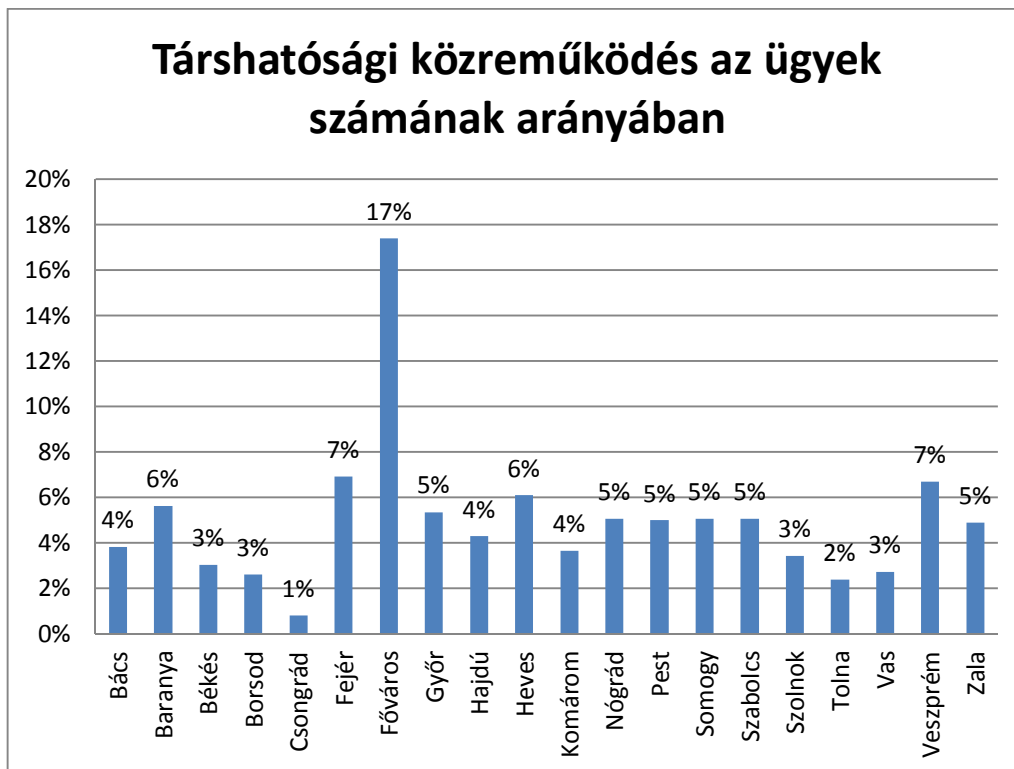
A munkavédelmi ellenőrzésben résztvevő társhatóságok megoszlása 2014. évben

Megyéenként eltérő a társhatósági együttműködések intenzitása, mely több okra vezethető vissza. A kormányhivatalok által összefogott Éves Összevont Ellenőrzési Terv képezte 2014-ben a munkavédelmi felügyelőségek társhatósági együttműködésének alapját, melyek nyomán megyéenként különbözőképpen zajlottak le a társszervekkel közös ellenőrzések.

A társhatósági ellenőrzések megyéenkénti megoszlását a 10. számú ábra mutatja.

Társhatósági ellenőrzések megoszlása megyénként a 2014. évben

A felügyelőségek beszámolóí szerint a társhatósági együttműködések hatékonyan zajlottak, egymás munkáját segítve, kiegészítve jártak el az érintettek. Nehézséget egyedül az ellenőrzések lefolytatásához szükséges időtartamok jelentős eltérése okozott.

Budapest, 2015. február „ .”

Nesztinger Péter
főosztályvezető